

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

Ἀρχισυντάκτης : Ἀριστίδης Κ. Οἰκονόμος

ΤΟΜΟΣ 11^{ος} — ΕΤΟΣ 11^{ον}

1885—1884

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Π ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΘΑΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 12.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ.

Ὁ χρυσὸς ἀπαντᾶται ἐν τῇ φύσει, εἴτε καθαρὸς ἐν σχήματι ψηγμάτων, κόκκου ἢ ἄμμου, εἴτε μεμιγμένος μετ' ἄλλων ὀρυκτῶν ἢ μετάλλων. Ἐκ τῶν διαφορῶν ἐνώσεων αὐτοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν μετάλλων ἐνδιαφέρει ἐπὶ τοῦ προκειμένου μόνῃ ἢ μετὰ τοῦ ἀργύρου ἔνωσης. Ἐν γένει παρατηρήθη, ὅτι τὰ πλείστα τῶν ἀργυρορυχείων ἐξάγουσιν οὐ μόνον ἄργυρον ἀλλὰ καὶ χρυσόν, μετὰ τοῦ ἀργύρου ἀναμεμιγμένον. Ἡ διαχώρισις τῶν μορίων τοῦ χρυσοῦ ἀπὸ τῶν μορίων τοῦ ἀργύρου ἀπετέλεσεν ἐπικερδέστατον τῆς μεταλλουργικῆς βιομηχανίας κλάδον, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἢ μηχανικῆς, ἢ φυσικῆς καὶ ἢ χημείας συνεπλήρωσαν τὰς μεγάλας προόδους των. Χάρις εἰς τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν πρὸς τὰς τελειοποιήσεις τῆς τέχνης, ὁ διαχωρισμὸς τοῦ χρυσοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργύρου ἐξετελέσθη ἐπὶ μεγάλων διαστάσεων, περιέλαβε δὲ οὐ μόνον τὸν ἀδιακόπως ἐξαγόμενον ἐκ τῶν μεταλλείων ἄργυρον ἀλλὰ καὶ τὰ κυκλοφοροῦντα ἐν τῷ κόσμῳ ἐκ προγενεστέρων περιόδων ἀργυρᾶ νομίσματα, τὰ ὅποια διὰ τὴν ἀτέλειαν τῶν παλαιῶν μεθόδων τῆς μεταλλουργικῆς βιομηχανίας περιείχον χρυσόν, καὶ ὑπῆρχε κατὰ συνέπειαν συμφέρον νὰ ἀναχωνευθῶσι.

Ἄλλοτε ἵνα ἐνεργηθῇ ὁ διαχωρισμὸς τῶν μορίων τοῦ χρυσοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργύρου ἐθεωρεῖτο ὡς ἀναπόφευκτον, ὅπως τὰ μόρια ταῦτα ἀντιπροσωπεύωσι πλέον τῶν 6 $\frac{1}{2}$ χιλιοστῶν τοῦ βάρους τοῦ καθαριζομένου ἀργυροῦ τεμαχίου,

διότι τὰ 6 1/2 χιλιοστά ταῦτα ἦσαν ἀναγκαῖα διὰ τὴν δαπάνην τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν δύο μετάλλων, ὥστε ἂν ὁ περιεχόμενος χρυσὸς δὲν ἦτο πλειότερος δὲν ὑπῆρχε κέρδος εἰς τὴν ἐπιχείρησιν. Βαθμηδὸν ὁμοῦ ὁ κλάδος οὗτος τῆς βιομηχανίας ἐτελειοποιήθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε αἱ δαπάναι αὐτοῦ ὑπεβιάσθησαν εἰς τρόπον συγχωροῦντα τὴν ἀπὸ τοῦ ἀργύρου ἐξαγωγήν τοῦ χρυσοῦ καὶ ὅταν οὗτος ἀποτελῆ τὸ χιλιοστὸν τοῦ καθαριζομένου ἀργυροῦ τεμαχίου, ἀκόμη δὲ ἔτι μᾶλλον τὸ τρίτον τοῦ χιλιοστοῦ! Σήμερον διὰ μιᾶς νέας δραχμῆς, καὶ ὀλιγώτερον ἔτι, εἶναι δυνατόν νὰ ἀναχωνευθῇ ὄγκος χιλιογράμμου ἀργύρου χρυσοφόρου, ὅπως ἐξαγάγῃ ὁ κύριος αὐτοῦ τὸ ὑπὸ τὸ ἐνδύμα τοῦ ἀργύρου κρυπτόμενον πολυτιμότερον μέταλλον.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος τὸ ἐν Μεξικῷ κατάστημα τοῦ τοιοῦτου ἀπὸ τοῦ ἀργύρου διαχωρισμοῦ τοῦ χρυσοῦ εἰργάζετο ἐτησίως 45,000 χιλιογράμματα ἀργύρου. Ἐκτοτε ἡ βιομηχανία αὕτη ἔλαβε μεγαλειότερας διαστάσεις καὶ τὰ καταστήματά τῆς ἐπολλαπλασιάσθησαν ἐν Μεξικῷ, Περου, Ἡνωμέναις Πολιτείαις, Γαλλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, Βελγίῳ, Ρωσίᾳ, καὶ ἀλλαχοῦ. Κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρόντος αἰῶνος ὑπελογίζετο εἰς 1,600 χιλιογράμματα ὁ ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταστημάτων τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ χρυσοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργύρου ἐξαχθεὶς χρυσός, ἐκ τοῦ ὁποίου τὸ ἡμισυ ἀνήκει εἰς τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα προπορεύονται τῶν λοιπῶν εἰς τὴν κλίμακα τῆς βιομηχανικῆς τελειοποιήσεως, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πανταχόθεν ἐλκύουσιν εἰς ἑαυτὰ τὰς τοιοῦτου εἶδους ἀνακαμινεύσεις.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων ἐξαγωγήν τοῦ ὑπάρχοντος ἐν αὐτοῖς χρυσοῦ, ὑπεβλήθησαν εἰς ἀνακαμίνευσιν μεγάλαι ποσότητες τοιοῦτων. Εἰς 1600 ἑκατομμύρια νέων δραχμῶν ὑπελογίσθησαν αὗται μόνον ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς νομισματοποιίας τῆς πρὸ τοῦ ἔτους 1825. Ἐπὶ ἑκάστου ἑκατομμυρίου δραχμῶν τῆς ἀργυρᾶς νομισμα-

τοποιίας ἡ ἀνακαμίνευσιν πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ ἐν αὐτῇ χρυσοῦ παρεῖχε κέρδος 8,000 δραχμῶν. Εἰς 14 1/2 χιλιοστά ἀνεβιάζετο ἡ δαπάνη τοῦ διαχωρισμοῦ τούτου καθ' ἑκαστον χιλιογράμμου ἀργυρῶν νομισμάτων, δηλαδή εἰς νέας δραχμᾶς 2 καὶ $\frac{30}{100}$. Οἱ ὑπολογισμοὶ ἀπέβλεπον τὴν διὰ τῆς δαπάνης ταύτης ἐπιτυχίαν ἐνὸς χιλιοστοῦ, μιᾶς τουτέστι γραμμῆς εἰς χρυσὸν κατὰ χιλιογράμμου ἀργυρῶν νομισμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ χρυσὸς κατὰ γραμμὴν ἐτιμάτο ἀντὶ νέων δραχμῶν 3 καὶ $\frac{34}{100}$, ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς τιμῆς ταύτης καὶ τῆς εἰρημένης δαπάνης (2 καὶ $\frac{30}{100}$) συνεκεφαλαίου ἐπὶ μεγάλων ποσοτήτων ἀνακαμινεύσεως τὸ ἐπιζητούμενον κέρδος.

Ἡ ἐποψὶς αὕτη τῆς ἀπὸ τοῦ ἀργύρου ἐξαγωγῆς τοῦ χρυσοῦ ἀποτελεῖ λεπτομέρειαν ἐξόχου διαφέροντος διὰ τὰ ἀργυρορουχεῖα, τόσον τὰ ἄμεσα ὅσον καὶ τὰ ἔμμεσα, ἐν οἷς τὸ κύριον μέταλλον ἐμφανίζεται ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ ἀργυροῦχου μολύβδου. Ἄλλ' ὁ σκοπὸς ἡμῶν δὲν ἀναγεται εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ προκειμένου θέματος ἐκ τῆς πρακτικῆς ἐννοίας τῶν μεταλλευτικῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν ὁποίων ἡ δεξιὰ λειτουργία ἀνήκει εἰς ἄλλην τάξιν μελετῶν.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΙΣ.

Ἡ οἰκονομικὴ τοῦ ἔθνους κατάστασις, εἰς ὃ ἐφθασε σημεῖον, προκαλεῖ τὰς σκέψεις οὐ μόνον τῶν κληθέντων νὰ διευθύνωσι τὰ κοινά, ἀλλὰ καὶ παντὸς πολίτου ἐπιθυμοῦντος τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. Διάφοροι ἐξωτερικαὶ περιστάσεις ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ σπατάλη τοῦ δημοσίου πλοῦτου ἀφ' ἑτέρου, ἐβάρυναν τὴν χώραν διὰ χρεῶν δυσβαστάκτων καὶ κατέστησαν τὴν οἰκονομικὴν ἡμῶν θέσιν προβληματικὴν, εἰς δὲ τὸν προῦπολογισμὸν τοῦ Κράτους ἀφῆκαν κενὸν δυσαναπλήρωτον. Ἡ κατάσταση αὕτη ἐπέφερε τὴν ἀναγκαστικὴν κυλοφορίαν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ἕνεκεν τῆς ὁποίας πάν-

τα τὰ χρειώδη ὑπερετιμήθησαν κατὰ 15 τοῖς 0|0, μὴ ὑπάρχοντος μεταλλικοῦ διὰ τὴν ἐξωτερικὴν συναλλαγὴν ἀδηλον δὲ μέχρι τίνος θὰ φθάσῃ ἡ ὑπερτίμησις, ἂν δὲν ἐπέλθῃ θεραπεία διὰ τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἣτις ἀπαιτεῖ δάνειον, οὗ ἡ ὑπηρεσία θὰ προσθέσῃ πέντε τοῦλάχιστον ἑκατομμύρια εἰς τὸν προϋπολογισμόν τῶν ἐξόδων.

Ἐν τῷ μέσῳ τούτων ἐπῆλθεν ἡ κατάργησις τοῦ φόρου τῆς δεκάτης, ἣτις ἀφῆκε χάσμα μέγα, διαφοροὶ δὲ ὑπὸ διαφορῶν ἐγένοντο σκέψεις πρὸς ἀναπλήρωσιν αὐτοῦ διὰ φόρου καταλληλοτέρου, βαρύνοντος ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας ἀναλόγως τῆς θέσεως αὐτῶν. Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ φόρου τούτου διὰ τῆς φορολογίας τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν ἐφάνη ἐξ ὑπαρχῆς ἀνεπιτυχῆς, διότι αὕτη οὐ μόνον δὲν πληροῖ τὸ κενὸν ὅπερ ἀφῆκεν ὁ φόρος τῆς δεκάτης, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς ἄνιστος εἶναι βαρύνων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν πενομένην τάξιν, φαίνεται δὲ καὶ ἄτοπος, διότι δὲν φορολογεῖ οὔτε τὴν παραγωγὴν οὔτε τὴν κατανάλωσιν, ἀλλὰ τὸ ἐργαλεῖον.

Ἡ γέρθη τὸ ζήτημα τῆς στρεμματικῆς φορολογίας, ὅπερ ἴσως ἐθεωρεῖτο παντὸς ἄλλου δικαιοτέρον· ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ παρόντος φαίνεται δυσεφάρμοστον διὰ τὴν ἔλλειψιν κτηματολογίου καὶ τὸ δύσκολον τῆς ἐξευρέσεως τῶν γαιῶν καὶ τῆς διακρίσεως αὐτῶν εἰς προσοδοφόρους καὶ μὴ. Ἐπροτάθη ὁ ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων φόρος, ὅστις ἐθεωρήθη ὅτι δύναται νὰ φορολογήσῃ ἐξ ἴσου πάντας τοὺς πολίτας, διότι πάντες ποιῶσι χρῆσιν τοῦ ἄρτου, ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι καὶ οὗτος, πλὴν τοῦ δυσκόλου τῆς ἐφαρμογῆς του, θὰ βαρύνῃ μόνον τὴν πενομένην τάξιν, διότι αὕτη, στερουμένη τῶν μέσων τῆς εὐζωίας καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἔχῃ ἄλλην τροφήν, ἐργαζομένη ἄλλως τε καθ' ἑκάστην, καταφεύγει πάντοτε εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἄρτου, καὶ δαπανᾷ ποσὸν τριπλάσιον καὶ πλέον ἴσως τῶν εὐπορούντων· ἐπομένως καὶ ἡ φορολογία αὕτη εἶναι ἄνιστος, ἀφίνουσα αὐτὴς ἀφορολόγητον τὴν εὐποροῦσαν τάξιν ἢ κατ' ἐλάχιστον φορολογοῦσα αὐτήν. Ἵπεβλήθη ἐσχάτως νό-

μος περὶ φορολογίας τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ εἶναι δυσχερεστάτη καὶ λίαν ὀχληρὰ εἰς τοὺς παραγωγούς, τείνει καὶ οὗτος εἰς τὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς πενομένης τάξεως. Ἡ ἀνωτέρα οὐδόλως θέλει αἰσθανθῆ τὸ βάρος αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις ἔχομεν ἀνάγκην ἐξισώσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ πρὸ παντὸς τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἣτις κατὰ πολὺ ἠῤῥησε τὰς δαπάνας καὶ κατέστησε προβληματικὴν τὴν θέσιν τῶν οἰκογενειάρχων τοῦ λαοῦ. Ἀνάγκη ἐπομένως νὰ εὐρωμεν ἄλλα εἶδη τῆς καθημερινῆς χρήσεως, ὅπως κατορθώσωμεν νὰ ἐπιβάλωμεν φορολογίαν δικαίαν, πάντας βαρύνουσαν, οἰαδήποτε δὲ καὶ ἂν εἶναι αὕτη, θὰ εἶναι πάντοτε μικροτέρα ἐκείνης, ἣν οἱ πολῖται ἀποτίουσιν ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ὑπερετιμήσεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Ἐν τῇ ἐποχῇ καθ' ἣν ζῶμεν, ὡς τροφὴ γενικὴ, ἣς πάντες ποιῶσι χρῆσιν ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς θέσεως αὐτῶν, εἶναι ἀναμφίβολως τὸ κρέας, ὅπερ ὡς ὁ ἄρτος εἶναι τῆς πρώτης ἀνάγκης, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ κατανάλωσις αὐτοῦ γίνεται ἀναλόγως τῆς εὐπορίας τῶν πολιτῶν, καὶ οἱ μὲν εὐποροῦντες ποιῶσι πλείονα χρῆσιν, οἱ δὲ ἀποροῦντες ὀλιγωτέραν. Ἐὰν λοιπὸν ἐπὶ τοῦ καταναλισκομένου κρέατος θέσωμεν φορολογίαν τινά, αὕτη θὰ εἶναι δικαιοτέρα τῶν λοιπῶν, διότι βαρύνει ὅλας τὰς τάξεις ἀναλόγως τῆς εὐπορίας. Ἐξεταστέον ἐπομένως ποία ἡ κατανάλωσις τοῦ κρέατος, ποίαν φορολογίαν ἐπ' αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ θέσωμεν καὶ πῶς αὕτη θὰ βεβαιωθῇ.

Ἡ ἐπικράτεια ἡμῶν ἀνέρχεται ἤδη εἰς δύο ἑκατομμύρια ψυχῶν περίπου. Ἐὰν ταύτας διαιρέσωμεν εἰς οἰκογενείας, ἀνὰ 5 ἄτομα ἐκάστη, ἔχομεν 400,000 οἰκογενείας. Ἐὰν ἐξ αὐτῶν ἀφαιρέσωμεν τὰς 150,000 καὶ ὑποθέσωμεν ὅτι μόνον 250,000 οἰκογένειαι ποιῶσι χρῆσιν κρέατος καθ' ἑκάστην, περιορίσωμεν δὲ τὸν μέσον ὄρον τῆς καταναλώσεως εἰς

μίαν ὀκτὼν ἐπὶ ἐκάστης οἰκογενείας, ἔχομεν κατανάλωσιν 250,000 ὀκάδων κρέατος καθ' ἐκάστην.

Ἐὰν ὡς πρώτην βᾶσιν τῆς φορολογίας ταύτης θέσωμεν τὰ λεπτὰ δέκα κατ' ὀκτὼ ὡς μέσον ὄρον, φρονοῦμεν ὅτι ἡ φορολογία εἶναι ἀνεπαίσθητος, διότι, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν μεσαίαν τάξιν τῆς κοινωνίας, ἐκάστη οἰκογένεια δὲν καταναλίσκει κρέας πλέον τῶν 300 ὀκάδων ἑτησίως, ἐπομένως ἡ φορολογία αὐτῆς θὰ ἴηται δραχ. 30 τὸ πολὺ. Ἡ ἀνωτέρα τάξις ἴσως ποιεῖ χρῆσιν διπλασίαν καὶ συνεπῶς ἡ φορολογία θὰ ἴηται δραχ. 60 ἑτησίως. Ἡ μικροτέρα τάξις, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι δις τῆς ἐβδομάδος ποιεῖται χρῆσιν μιᾶς ὀκάδος κρέατος, θὰ φορολογηθῆται διὰ δραχ. 10 κατ' ἔτος. Ἡ δὲ πενομένη τάξις, ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος ποιοῦσα χρῆσιν, θὰ βαρυνθῆ μετὰ φόρον ἐτήσιον δρ. 5. Ἐπὶ τῇ ἀνωτέρω βᾶσει τοῦ ποσοῦ τῆς καταναλώσεως 250 χιλ. ὀκάδων καθ' ἐκάστην καὶ τοῦ φόρου εἰς λεπτὰ δέκα κατ' ὀκτὼ, ἔχομεν ἐτήσιον εἰσόδημα δραχ. 9,000, 000, ὅπερ οὐ μόνον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ἑνὸς δανείου πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀνάγκας νὰ θεραπεύσῃ. Ἴσως ἐχρειάζετο νὰ ἐξαιρέσωμεν ἡμέρας τινὰς νηστείας εἰς τὸν ὑπολογισμόν, ἀλλὰ ταύτας, φρονοῦμεν, ἀναπληροῦν ἢ ἐξαίρεσις 150,000 οἰκογενειῶν ἃς ἐθεωρήσαμεν ὡς μὴ ποιούσας χρῆσιν κρέατος.

Ἦδη πρέπει νὰ ἀνεύρωμεν τὸν τρόπον τῆς φορολογίας. Καθ' ἡμᾶς ἐπάναγκες καθίσταται νὰ ἐπιβληθῆ φόρος ἐπὶ τῶν σφαζομένων ζώων, κατὰ κεφαλὴν, διαιρουμένων εἰς τρεῖς τάξεις, 1) τῶν βοῶν, 2) τῶν χοίρων καὶ 3) τῶν προβάτων, αἰγῶν κλπ. μικρῶν ζώων. Ὑπολογίζοντες μέσον ὄρον βάρους τῶν βοῶν ὀκ. 60, τῶν χοίρων ὀκ. 30, τῶν προβάτων κλπ. ὀκ. 10, ἔχομεν φόρον δρ. 6 ἀπὸ τῶν βοῶν, 3 ἀπὸ τῶν χοίρων, καὶ 1 ἀπὸ τῶν μικρῶν ζώων. Θὰ προταθῆ ἴσως τὸ ἄνισον τῆς φορολογίας ταύτης λόγῳ τῆς ἀνισότητος τοῦ βάρους· ἀλλ' εἰς τοῦτο ἔχομεν νὰ ἀντιτάξωμεν τὰς ἐξῆς σκέψεις. Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὰ μικρὰς ἡλικίας ζῶα, ἥτοι ἄμνοι καὶ

μόσχου, ἔχοντα μικρότερον βᾶρος τοῦ ἄνω μέσου ὄρου, ἔχουσι καὶ κρέας τρυφερότερον· οἱ θέλοντες ἐπομένως νὰ ποιῶσι χρῆσιν τῶν τρυφερῶν τούτων ζώων δὲν εἶναι ἐπαισθητὸν νὰ πληρώσωσι κατὰ τι μεγαλειότερον φόρον. Ἀπεναντίας τὰ πολὺ μεγάλα ζῶα, ἔχοντα βᾶρος μεγαλειότερον τοῦ ὀριζθέντος, ἔχουσι καὶ κρέας τραχύτερον, δίκαιον ἐπομένως εἶναι νὰ πληρῶνῳσι μικρότερον φόρον οἱ τούτου χρῆσιν ποιοῦντες, οἵτινες ἀναμφισβητήτως εἶναι οἱ πενέστεροι, διότι θεβαίως ὁ κρεωπώλης ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ βάρους θὰ ἀναλογήσῃ τὸν φόρον. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων ἔχομεν καὶ ἑτέραν ὠφέλειαν προσγινομένην ἐκ τῆς κατὰ κεφαλὴν φορολογίας τῶν σφαζομένων ζώων, ἥτις ἐνδιαφέρει ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν καὶ ἥτις καθ' ἡμᾶς οὐ μόνον μηδενίζει τὸν ἐπιβληθὸν φόρον ἀλλὰ καὶ ὄφελος μέγα θὰ ἐπιφέρῃ εἰς τοὺς καταναλωτάς.

Εἶναι ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως, ὅτι τὴν ἔλειψιν τῶν κρεάτων καὶ συνεπῶς τὴν ὑπερτίμησιν αὐτῶν φέρει ἡ σφαγὴ τῶν ἄμνων καὶ μόσχων ἐν τῇ τρυφερωτάτῃ αὐτῶν ἡλικίᾳ, ἥτοι ὅταν οἱ ἄμνοι ἔχουσι βᾶρος ὀκ. 3—5 καὶ οἱ μόσχοι ὀκ. 15—25. Διὰ τῆς φορολογίας λοιπὸν αὐτῶν κατὰ κεφαλὴν, ἐὰν δὲν ἐμποδίσωμεν ἐντελῶς τὴν σφαγὴν τῶν μικρῶν τούτων, θὰ περιστείλωμεν αὐτὴν κατὰ πολὺ καὶ ἐπομένως, σφαζομένων τούτων εἰς μεγαλειτέραν ἡλικίαν (ὅπερ οἱ κρεωπώλαι θὰ ἐπιδιώκωσι), θὰ ἔχωμεν ἀρθονίαν κρέατος καὶ συνεπῶς τιμὴν μικροτέραν, ἥτις ὡς εἴρηται καὶ τὸν μικρὸν φόρον μηδενίζει καὶ ἴσως κέρδος ἐπιφέρει εἰς τοὺς φορολογουμένους καταναλωτάς.

Ὁ τρόπος τῆς φορολογίας ταύτης οὐκ ἔδει ἄλλως γενέσθαι, εἰμὴ δι' ἐνοικιάσεως τοῦ δικαιώματος ἐπὶ τῶν σφαζομένων κατὰ χωρίον ἢ κατὰ δῆμον ἑτησίως, ἀλλὰ πάντοτε καταβαλλομένου τοῦ ἀντιτίμου τῆς ἐνοικιάσεως τοῦ δικαιώματος κατὰ μῆνα, ὑποχρεουμένων τῶν κατ' οἶκον σφαζόντων νὰ προπληρῶνῳσι τὸν ἐνοικιαστὴν ἐπὶ ποινῇ πληρωμῆς

τριπλασίας. Ἡ φορολογία αὕτη δύναται νὰ ἐπεκταθῆ καὶ ἐπὶ τῶν ἰχθύων, ἐπίσης δι' ἐνοικιάσεως.

Δὲν ἐπαγγελλόμεθα τὸν οἰκονομολόγον, ἀλλ' ἠθελήσαμεν νὰ ἐκθέσωμεν τὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σκέψεις ἡμῶν, ὅπως δώσωμεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἀρμοδίους νὰ συζητήσωσι τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἂν τὸ εὕρωσι κατ' ἀρχὴν ὀρθὸν νὰ ἐπιφέρωσι τὰς δεούσας τροπολογίας καὶ νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ.

Κ.

ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ(*)

Ἐφ' ὅσον κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους ὁ πολιτισμὸς προβαίνει, ἐπὶ τοσοῦτον καθίσταται καταφανέστερον, ὅτι ὄντως τὴν ἐποχὴν τῆς νομοθετικῆς μορφώσεως παρήλθομεν, καὶ ὅτι τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος πρὸς περαιτέρω ἀνάπτυξιν ἐν τῇ διοικήσει ἔγκειται. Οὐχὶ διότι ἡ νομοθεσία ἀπώλεσε τὴν ἑαυτῆς σπουδαιότητα, ἀλλὰ διότι διὰ τῆς νομοθεσίας ἀφικνούμεθα εἰς τὴν διοίκησιν.

Ὅθεν φαίνεται, ὅτι ἐν τῶν μεγάλων προβλημάτων τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος ἔσται τὴν διοίκησιν ταύτην οὐ μόνον νὰ διαμορφώσωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ καταστήσωμεν ἀναπόσπαστον καὶ ἀείζωνον στοιχεῖον τοῦ δημοσίου βίου μετὰ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς καὶ τοῦ συνόλου τῶν περὶ αὐτῆς ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Ἐν ᾧ μέχρι τοῦδε ἀπητεῖτο ἕκαστος πολίτης νὰ ἔχη γνῶσιν τῆς νομοθεσίας τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει, θὰ λέγωμεν ἐν τῷ μέλλοντι, ὅτι τὸ ἀληθὲς δικαίωμα πρὸς συμμετοχὴν τοῦ δημοσίου βίου ἀπαιτεῖ τοῦλάχιστον ἐπίσης σαφῆ τῆς διοικήσεως γνῶσιν, τῶν θεμελιωδῶν αὐτῆς ἀρχῶν, τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ

* Ἐκ τοῦ ἐγχειριδίου τῆς περὶ διοικήσεως διδασκαλίας τοῦ Κ. Lorenz von Stein ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ νομοθεσίαν Γαλλίας, Ἀγγλίας, Γερμανίας καὶ Αὐστρίας ἐκ τῆς Β' ἐκδόσεως 1876.

δικαίου. Τοῦτο θ' ἀποτελέσῃ βραδέως καὶ κατὰ μικρὸν στοιχεῖον τῆς δημοσίας γνώμης, ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὁ βίος παρέρχεται ταχὺς, καὶ ἐν φιλοπονίᾳ χωρεῖ ἀνεπισχέτως ἐπὶ τὰ πρόσω.

Οὕτω λοιπὸν ἰσχυρίζομεθα, ὅτι τελεία περὶ πολιτείας μόρφωσις δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἐὰν ἡ περὶ διοικήσεως διδασκαλία δὲν τεθῆ ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὴν τῆς νομοθεσίας. Ἰσχυρίζομεθα ἐπὶ πλέον, ὅτι ἡ περὶ διοικήσεως διδασκαλία ἀποτελεῖ τοὺς πανδέκτας τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, καὶ ὡς πρὸς τοὺς πανδέκτας τούτους τὸ προκείμενον σύστημα θὰ καταλάβῃ θέσιν εἰσηγήσεων.

Ἄλλ' ἵνα ἐπιτευχθῇ τοῦτο, πρέπει καὶ ἐπὶ τῆς διοικήσεως ν' ἀποδεχθῆ τις ὅ,τι καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων. Τὸ μέρος λαμβάνει ὑπαρξιν καὶ κατανοεῖται διὰ τοῦ ὅλου. Τὸ ὅλον τοῦτο εἶναι ἡ ζῶσα πολιτεία, ὡς τυγχάνει συντεταγμένη μετὰ τῶν ἀπολύτως ὀργανικῶν αὐτῆς στοιχείων διὰ τῶν μεγάλων παραγόντων, τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐνοικοῦντος λαοῦ, τῆς οἰκονομίας καὶ κοινωνίας ὑπὸ ἀπειροποικίλους τύπους. Ταύτην λοιπὸν τὴν ζῶσαν πολιτείαν ἵνα περιλάβῃ τις ἐν τῇ ὁλότητι τῶν δημιουργικῶν καὶ καθολικῶν αὐτῆς δυνάμεων εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιστήμης ἐκείνης, ἣν καλοῦμεν πολιτικὴν ἐπιστήμην. Αὕτη ἐκ πάντων τῶν κύκλων τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων εἶνε ὁ μέγιστος καὶ κράτιστος, καὶ ἐν οὐδενὶ ἐτέρῳ ἐπιτείνεται τόσον ἰσχυρῶς ἡ ἐπικράτησις ἐκείνη καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ μέρους διὰ τοῦ ὅλου, τοῦ καθ' ἕκαστον διὰ τῆς ἐνότητος, ὡς ἐνταῦθα. Ὅθεν ὅ,τι καὶ ἂν φρονῆ τις περὶ τῆς νομοθεσίας καὶ διοικήσεως, πάντοτε ἡ προϋπόθεσις τῆς ὀρθῆς αὐτῆς κατανοήσεως, ὁ ὅρος αὐτῆς πάσης προσηκούσης συμμετοχῆς εἰς ταύτην, τὴν πασῶν τῶν ἐπιστημῶν σπουδαιωτάτην, θ' ἀπαιτήσῃ ὡς πρώτην προϋπόθεσιν παράστασιν εὐκρινῆ τοῦ μεγάλου ὀργανικοῦ ὅλου.

Ἄλλὰ μακρὰν τοῦ ἡμετέρου κύκλου κεῖται ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐννοίας ταύτης, ἥτις ἀβέβαιον τυγχάνει ἂν εἶναι ἀμφι-

σθητουμένη μάλλον ἢ ἀσαφής. Τοσοῦτον μόνον εἶναι βέβαιοι, ὅτι ἀντικρυς ἐν τῶν σπουδαιοτάτων στοιχείων τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, ἥιστα ὁμως ἀπ' αὐτῆς διακεκριμένον, εἶναι ἡ περὶ διοικήσεως διδασκαλία. Ἐὰν εἶναι ἀληθές, ὅτι αὕτη πρέπει νὰ ζητήσῃ ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπιστήμῃ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῆς γένεσιν, οὐχ ἤττον εἶναι ἀληθές, ὅτι πρὸς τοῦτο δὲν ἐπαρκεῖ αὕτη αὕτη μόνη. Διότι αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν κύκλον ἐκείνων τῶν γνώσεων, ὧν ἡ ἀξία πράγματι δὲν κείται μόνον εἰς ἐκεῖνα, ὅσα ἡ ἐπιστήμη περιέχει, οὐδ' ἐν τῇ ἀληθείᾳ τῶν ὑπ' αὐτῆς διδασκομένων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις, ὧν μεγάλην ἀνάγκην ἔχει.

Ἐνταῦθα παρίσταται ἡμῖν εἰκὼν ἰδιορρυθμῶς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐν τέλει περιέχει τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ μέλλομεν νὰ ἐργασθῶμεν, ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ προδιαγράψωμεν τὸ σκιαγράφημα αὐτῆς. Διότι ὅστις ποτὲ μεθ' ἡμῶν ἀπέβλεψεν εἰς τὸν ἀληθῆ βίον, οὗτος θὰ συνομολογήσῃ μεθ' ἡμῶν, ὅτι ἐκείνων ἀντικρυς τὸν βίον ἐξελεξάμεθα, ὅστις ἐν τῇ εὐγενεστάτῃ ἐννοίᾳ τῆς ἐμπειρίας παρασκευάζει τῇ ἐπιστήμῃ ἐκείνῃ τὸν τόπον τῆς γενήσεώς της.

Ἀπὸ τοῦ πανεπιστημίου, τῆς μεγάλης ομάδος τῆς ὑψίστης διανοητικῆς ἐνεργείας, εἰσέρχεται ὁ νεανίας εἰς τὸν βίον, πεποισθῶς οὐ μόνον εἰς τὴν δραστηριότητά του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν, τὴν ἐξάπτουσαν τὴν ἐνθουσιώδη αὐτοῦ ῥοπήν. Συναντᾷ κόπους πολλοὺς καὶ φροντίδας, καὶ ἄπειροι καὶ σκοτειναὶ σκιαὶ συμπίπτουσι πρὸς τὰς φωτεινάς, ὧν πολλὰς δὲν ἔχει ὁ καθ' ἡμᾶς πολύμοχθος βίος. Ἄλλ' ἀντικρυς τὸ πανεπιστήμιον παρέσχεν αὐτῷ τι. Ἐπαξ τοῦλάχιστον κατέστησεν αὐτῷ δυνατὸν νὰ κατοπτέυσῃ τὸν μεγαλοουργὸν τοῦ κόσμου βίον, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ μηχανουργεῖον, ἐν ᾧ αἱ δυνάμεις του ἐν καρτερᾷ φιλοπονίᾳ συνδέονται καὶ κινουῦνται, καὶ ἐν ἀτελευτητῇ ἁρμονίᾳ δεσπόζουσι τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Ἐπαξ τοῦλάχιστον τὸ πανεπιστήμιον τῷ ἐπέτρεψε νὰ κατοπτέυσῃ τὸ μέγα σύνολον, εἰς ὃ αὐτὸς τε καὶ ἡ καθήμε-

ρηνὴ ἐργασία του εἶναι ἀφιερωμένα· καὶ ἂν καὶ δύναται ἡ τύχη νὰ τὸν φέρῃ ὅπου θέλῃ, ἄπαξ τοῦλάχιστον θὰ κατενόησεν ἐν συνειδήσει τῆς ἀξίας του, ὅτι καὶ αὐτὸς ἀποτελεῖ μέρος τοῦ θαυμασίου ὀργανισμοῦ, ὅστις καθ' ἐκάστην καθιστᾷ τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ προσιτὸν ὅ,τι ὁ λόγος οὐδέποτε δύναται νὰ παραστήσῃ. Ἐνταῦθα δὲν πραγματευόμεθα περὶ τοῦ κύκλου τῶν ἡμετέρων ἐπιστημῶν, ἀλλ' ὅπως δῆποτε καὶ ἂν καλῶννται αὐταί, θεολογία, ἰατρικὴ, φυσιολογία, νομικὴ, ἄλλως, ἐν τούτῳ τῷ πνεύματι, ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγνώσει τῆς κοινότητος τοῦ καθ' ἕκαστον μετὰ τῶν ὑψίστων ἐννοιῶν καὶ δυνάμεων τῶν κινουσῶν τὸν κόσμον, διαπαιδαγωγοῦσιν αὐταὶ ἡμᾶς, μᾶς ὑποστηρίξουσιν, ἀνανεοῦσι τὴν δύναμιν ἡμῶν, καὶ μᾶς διδάσκουσιν, ὅτι οὐδεμία διανοητικὴ ἐργασία ἀπόλλυται. Ὑπάρχει πλήρης ἰσχὺς καὶ μεγαλοδύναμος κόσμος, ὁ κόσμος οὗτος τοῦ δι' ἑαυτοῦ ἀναγεννωμένου πνεύματος, καὶ τὸ μυστήριον τῆς δυνάμεώς του, ἥτις ἰδίᾳ μετὰ τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ εἶναι τόσον στενῶς συνδεδεμένη, ἀποκαλύπτεται ἡμῖν ἐν τῇ ἡρέμῳ μὲν, ἀλλ' οὕτω καρτερῶς κατεχούσῃ ἡμᾶς δυνάμει τῆς ἀποστολῆς, εἰς ἣν ὑπέικομεν, καὶ δι' ἣν πονοῦμεν καὶ θνήσκομεν.

Εἰς μόνος κύκλος γνώσεων ἔμεινε μέχρι τοῦδε ἐκτὸς τοῦ πνευματικοῦ τούτου κόσμου, ἂν καὶ ἐγένετο μὲν προσπάθεια πρὸς διαμόρφωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ μεγάλη ἐνότης πάσης πνευματικῆς ἐργασίας, ἐτηρήθη ὁ ἀσθηρὸς αὐτοῦ τύπος, ἀλλ' ἄνευ τοῦ πνεύματος, διεφυλάχθη ἡ δυνάμις του, ἀλλ' ἄνευ τῆς κατανοήσεως τοῦ ἰδανικοῦ ταύτης δικαιώματος, οὐ νῦν ἔχομεν ἀνάγκην συμφῶνως πρὸς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν φύσιν. Καὶ ἐντούτοις ὁ κύκλος οὗτος ἐν τέλει εἶναι ὁ μέγιστος καὶ κράτιστος, ἀλλ' ἔνεκεν τούτου καὶ ὁ τὰ μάλιστα ὑπὲρ πάντας δεόμενος πνευματικῆς ἀνυψώσεως. Ὁ κύκλος οὗτος εἶναι ἡ διοίκησις. Δὲν περιγράφω ταύτην, οὐδὲ τὴν χαρακτηρίζω· τὸ προκείμενον ἔργον εἶναι μεστὸν αὐτῆς, ἀλλὰ κα-

τοπτεύω ταύτην νοερῶς, ὅπως ὑφίσταται καὶ ζῆ· ἐν τῷ βίῳ ὁμως, ὅστις ἄνευ αὐτῆς οὔτε νὰ ὑπάρξῃ ἀλλ' οὔτε νὰ κατανοηθῇ δύναται, πνευματικῶς καὶ τυπικῶς μένει σχεδὸν ἀνέστιος. Περὶ παντὸς γίνεται λόγος εἰς τὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἡμῶν μορφώσεως, περὶ παντὸς τὰ ἡμέτερα πανεπιστήμια, ἐναθρυνόμενα εἰς τὰς γνώσεις καὶ τὴν διδασκαλίαν των, οὐ μόνον ἔχουσι παραδόσεις καὶ ἐξετάσεις, ἀλλὰ καὶ πνευματικὴν ἀνύψωσιν προκαλοῦσιν διὰ τῆς ἀναγωγῆς εἰς τὰς ὑψηλοτάτας ἐννοίας καὶ ιδέας, διὰ τοῦ συνδέσμου μετὰ τῶν ὑψίστων διανοημάτων, ἅτινα κινοῦσι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, μετὰ τῶν μεγίστων κατορθωμάτων, περὶ τὰ ὅποια ἀσχολεῖται ἡ ἱστορία. Ἐπὶ πάντων εὐρίσκειται τὸ σημεῖον, ἐφ' οὗ δύναται νὰ συμπέσωσι πρὸς τὰς ὑψίστας ἀληθείας, ἵνα μετὰ τῆς ζωοποιούσης αὐτῶν δυνάμεως καὶ εἰς τὸ καθ' ἕκαστον ἀποδώσωσι τὴν ἀξίαν του, ὅπερ ἄνευ αὐτῆς ἀπαρατήρητον ἐν τῷ ὀρμητικῷ τοῦ βίου ρεύματι θὰ καταποντίζετο—μόνον περὶ τῆς διοικήσεως οὐδὲν λέγεται. Περὶ παντὸς ὅ,τι εἰς πάντα ἀναφέρεται, ἀπαιτοῦμεν τὴν δεξιότητα τοῦ ἀτόμου πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν ιδέαν τῆς ἀποστολῆς του, μόνον διὰ τὴν διοίκησιν ἐπαρκεῖ ἡμῖν ἡ γνώσις, ἡ πείρα, καὶ ὁ σκοπὸς. Καὶ ὁμως ἐάν τις ἐξετάσῃ τὸν πραγματικὸν κόσμον, οὐδὲν ἄλλο ὑπάρχει ἐπὶ τοσοῦτον δεόμενον τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς πρὸς τοῦτο δεξιότητος, ὅσον κυρίως αὕτη ἡ διοίκησις τῆς πολιτείας, ὁ μοναδικὸς κύκλος τοῦ βίου τοῦ κόσμου, ὅστις ἀποκλείει μὲν πᾶσαν ἐμπνευσιν, ἀλλ' οὐχ' ἤττον ἀπαιτεῖ τὸν ὄλον ἄνθρωπον. Ὅρθον τάχα καὶ καλὸν εἶναι, ὅτι οὕτως ἔχει; Πράγματι ὅστις ὑποβάλλει σπουδαίως τὸ ζήτημα, οὗτος καὶ τὸ ἔλυσε συνάμα.

Καὶ πόθεν προέρχεται ἡ μεγάλη αὕτη ἀντίφασις ἐν ὄλη τῇ ἡμετέρᾳ ἐκπαιδεύσει, ἣτις εὐρίσκει λίαν λογικόν, διὰ μὲν τὰ χειρόγραφα τοῦ Βέδα, διὰ τὰ μαλάκια καὶ τὴν προκατακλυσμαίαν ἐποχὴν, διὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου καὶ

Σόλωνος νὰ ζῆ τις, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ὑπὲρ τινος νεαρᾶς τοῦ ποιητικοῦ νόμου νὰ ἐνθουσιᾷ, δὲν ἐννοεῖ ὁμως ὅτι δύναται τις ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὰ περὶ ὁδῶν καὶ ταχυδρομείων. εἰς τὰ περὶ κτηματολογικῶν βιβλίων, καὶ ἐπιτηδευμάτων, ἢ ὅτι εἶναι δυνατὸν τὸ περὶ προστατευτικῶν δασμῶν καὶ περὶ ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου ἢ ἀποταμιευτηρίων καὶ κατοικίας τῶν ἐργατῶν ἄλλως νὰ ἐξετασθῇ ἢ ὡς εἰδικὸν ζήτημα;

Δὲν ἐξετάζομεν ἐνταῦθα πῶς τοῦτο ἔχει ἱστορικῶς, οὐδ' ἐρωτῶμεν κατὰ πόσον τὰ τῆς ἡμετέρας ἐκπαιδεύσεως κατὰ τοῦτο ὑστεροῦσι τῆς παρουσίας ἐποχῆς. Ἀλλαχοῦ προσεπαθήσαμεν νὰ καταδείξωμεν τί δύναται περὶ τούτου νὰ λεχθῇ ἐνταῦθα κυρίως ἀπητήσαμεν διὰ τὴν διοίκησιν ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει ἡμῶν ἴσα δικαιώματα πρὸς τὴν νομοθεσίαν τοῦ ἀστικού δικαίου, πρὸς αὐτὴν ἔτι τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην. Ἀλλ' ἔχει τάχα ἡ ἔκθεσις τῆς περὶ διοικήσεως διδασκαλίας καὶ ὁ ἐμβριθέστερος ἐπιστημονικὸς αὐτῆς πυρὴν πράγματι δικαίωμα πρὸς τοιαύτην ἀπαίτησιν;

Παρακατιὸν καὶ ἐν ἐκτενεστέρω συγγράμματι εἶναι ἡ πρόθεσις ἡμῶν ν' ἀποδείξωμεν τοῦτο, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν. Σκοπὸς τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἐν τῷ μέλλοντι ἔσται τὰς ὀλίγας ὑποδείξεις, ἃς ἡμεῖς νῦν παρέχομεν ὡς πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν σύνδεσμον τῆς περὶ διοικήσεως διδασκαλίας μετὰ τῶν λίαν ἀφηρημένων ιδεῶν τῆς ἐπιστήμης, ν' ἀναπτύξῃ εἰς σύστημα αὐτοτελές. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀπέναντι τῆς ἀπαιτήσεως, ὅτι ἡ περὶ διοικητικοῦ δικαίου διδασκαλία, γενικῶς διαδεδομένη, πρέπει ν' ἀναγνωρισθῇ ὡς μέρος τῆς γενικῆς μορφώσεως ὅπως πράγματι συμβαίνει καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐν τῇ οικονομικῇ, καὶ ἐν τῇ περὶ νομοθεσίας διδασκαλίᾳ, θὰ ἐπιτραπῇ ἡμῖν νὰ ἐξάρωμεν τὸν χαρακτήρα, ὅστις ἀντικρὺ νῦν καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν Γερμανίᾳ θὰ φανῇ καταληπτὸς.

Ὅστις ἐπισκοπήσῃ καθ' ἕκαστα μόνον τὴν διαδικασίαν ἣν καλοῦμεν διοίκησιν, θὰ κατανοήσῃ αὐτὴν ἐπὶ πλεόν ἢ ἔλαττον ὡς ἐκεῖνος, ὅστις μίαν μόνην ἡμέραν ἐκ τῆς ὄλης

ιστορίας του ἔθνους του βλέπει. Καὶ ὅστις δι' ἓν μόνον μέρος εἰδικώτατον τῆς διαδικασίας ταύτης ἐν τῇ διοικήσει ἐργάζεται, θὰ εὐρῆ ἐκ τοῦ βίου αὐτῆς τσαούτην πνευματικὴν εὐχαρίστησιν, ὅσην ὁ ἡμερομίσθιος ἐργάτης ἐπὶ μεγάλης ἐπιχειρήσεως. Ἐφ' ὅσον ὁμως ὑψοῦται ὑπὲρ τὸ καθ' ἕκαστον, λαμβάνει καὶ τὸν καθ' ἑκάστην ἀποκερδαινόμενον νέον τύπον. Τότε βλέπει, πῶς πάντα ταῦτα συγχρόνως, οὐδέποτε κεκμηκότα, οὐδέποτε ἄνετα συνεργάζονται, ἀπὸ τοῦ κατωτάτου μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ὄργάνου, τὸ μὲν ἐδῶ, τὸ δὲ ἐκεῖ, τὰ πάντα μίαν ἰδέαν ἀκολουθοῦντα, μιᾷ βουλήσει ὑπείχοντα, μίᾳ ἰδέᾳ ἐπόμενα, μίαν λειτουργίαν ἐπιτελοῦντα. Καὶ ἂν ἐξετάσῃ ἀκριβῶς τὴν ἐπιτελουμένην ταύτην λειτουργίαν, εὐρίσκει, ὅτι καὶ αὕτη ἐξέρχεται τῶν ὀρίων αὐτῆς, καὶ ὑπηρετεῖ εἰς ἄλλην πολὺ ἀνωτέραν· εὐρίσκει ὅτι αὕτη ἄνευ ἐκείνης οὐ μόνον νὰ ἐπιτελεσθῇ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ὑπάρξῃ δύναται. Τότε ἐπέρχεται αὐτῷ ἡ συναισθησις, ὅτι οὐδεμία καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀσήμαντος ἐργασία ἀπόλλυται, ἢ μικρὰ ἢ καὶ ἀδιάφορος εἶναι· ὅτι τέλος ὑψηλοτέρον τι, ζῶν ἐν αὐτῇ, ὑπάρχει, καὶ ὅτι μείζον τι προσδίδει αὐτῇ τὴν ἀξίαν τῆς, εἰς ὃ καὶ αὐτὸς ἀνήκει. Καὶ ἐὰν κατανοήσῃ τοῦτο, καὶ οὕτως ἐν αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ ζῆ, ἐννοεῖ, ὅτι περὶ ἄλλου τινὸς πρόκειται ἢ περὶ τῆς ἀκολουθίας τῶν νόμων, καθ' οὓς κανονίζεται ἡ ἀπαίτησις τῆς ἀπλῆς σκοπιμότητος, καὶ ὅτι ἕτερόν τι ἐπιδιώκει ἢ τὸ ἀπλοῦν παράγγελμα τοῦ εἶναι κάτοχον τῶν κανόνων τούτων. Τὸ βλέμμα του ἀνυψοῦται εἰς τὸν βίον τοῦ ὅλου, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ἀποτελεῖ μέρος ὠρισμένον καὶ ἐνεργόν· καὶ πᾶν ὅ,τι καθ' ἑκάστην πράττει, καὶ πρὸς ὃ ῥέπει, ἢ μετὰ πάντων τῶν ἄλλων κοινῇ αὐτοῦ ἐνέργεια, ὡς καὶ πᾶν ὅ,τι ἀνήκει ἰδίᾳ εἰς τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, ἢ διοικήσις, ἐκτυλίσσονται αὐτῷ εἰς διαμορφωτικὴν τῆς πολιτείας δύναμιν, ἣτις πρὸς τοῦτο εἶναι ἐπιτηδεῖα, καὶ προωρισμένη τὸν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος

ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς καθ' ἡμέραν ἐργασίας νὰ φέρῃ καὶ νὰ προβιβάξῃ. Καὶ τότε καθίσταται ἡ ὑψηλὴ αὕτη γνώσις τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀποστολῆς, ἢ ζωῆ αὐτῆ τῆς ζωῆς του πηγῆ τῆς δυνάμεώς του· διότι συντείνει πρὸς ἀναπτέρωσιν τῆς ψυχῆς του, ἐπίσης εὐρεν οὗτος τὶ δύναται ἢ ὑψηλοτέρα ἐπιστήμη νὰ ἀναθέσῃ ἑκάστῳ τῶν τέκνων τῆς πρὸς ἐπιτέλεσιν, καὶ ἄνευ τοῦ ὁποίου εὐγενῆς λαὸς οὔτε ἔζησε οὔτε νὰ ζήσῃ δύναται· τὸ βλέπειν δηλ. μακρὰν εἰς τὴν ἄπειρον αἰωνιότητα, ἐν ᾗ γίγνεται ἡ ἀνθρωπότης, τὴν πλήρωσιν καὶ ἔμπνευσιν τοῦ παρόντος μετὰ τοῦ μέλλοντος, ὡς καὶ τὸ ἰσάξιον τῆς παροχῆς του πρὸς πᾶν, ὅ,τι ἐπὶ μὲν τῶν μικροτάτων διδάσκεται νὰ ἐκτιμᾷ, ἐπὶ δὲ τῶν μεγίστων νὰ θαυμάζῃ. Καὶ τοῦτο θελεῖ, τοῦτο ὀφείλει ν' ἀπαιτῆ· διότι καὶ ὅ,τι οὗτος παρέχει ἀνήκει εἰς τὴν διαμορφωτικὴν λειτουργίαν τοῦ βίου τῆς πολιτείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ τέλος καθίσταται γωστόν, ὅτι ἡ βαθεῖα αὕτη πεποιθήσις δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ, ἕως ὅτου παράσχη τὴν συνδρομὴν τῆς εἰς τὰς ὑψηλὰς ἰδέας, εἰς τὰ ὑψίστα ζητήματα, εἰς τὰ ὑψίστα γεγονότα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους!

Καὶ δὲν εἶναι μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ὁ χρόνος, καθ' ὃν θὰ ἐκπληρωθῇ τοῦτο. Διότι ἡ διοίκησις αὕτη δὲν εἶναι τόσον ἀτελευτήτως πλουσία καὶ μεγάλη, ὥστε καὶ νῦν ἔτι, ἐὰν τις ἐπὶ τούτου δύναται νὰ κάμῃ σύγκρισιν, αὕτη ὑπερέχει τὴν καταστατικὴν, καὶ τὴν οἰκονομικὴν, καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν περὶ κοινωνίας διδασκαλίαν, οὐχὶ διότι αὕτη δῆθεν εἶναι μείζων ἐκείνης, ἀλλὰ διότι συγκεφαλαιοῖ ἐκείνην ἐν τῷ καταληκτικῷ ὄλῳ, ὅπερ καλοῦμεν βίον τῆς πολιτείας καὶ διάκοσμον αὐτῆς. Αὕτη πρέπει νὰ διδαχθῇ καὶ θὰ διδαχθῇ νὰ θεωρῇ ἐναργῶς ἑαυτὴν ὡς ὅλον ἐν ἑαυτῇ ἐν τῇ ὀργανικῇ αὐτῆς ἐνώσει μετὰ τῆς πολιτείας, καὶ πρὸς τῇ ἀπλῇ γνώσει τῆς ὕλης ἑαυτῆς καὶ τῇ ἐκτιμῆσει τῆς σκοπιμότητος νὰ ἀνυψώσῃ ἑαυτὴν εἰς ἐπιστήμην, ἣτις, ἐν τῷ

ζῶντι συνδέσμῳ μετὰ τοῦ ὄλου, καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν κίνησιν τῶν ἐννοιῶν τῆς ἀναγνωρίζει ὡς τι τῶν ἰσχυρωτάτων φαινομένων τῆς δυνάμεως ἐκείνης, ἣτις καὶ τὸ καθ' ἕκαστον καὶ τὴν πολιτείαν αὐτὴν διεμόρφωσε. Καὶ πρὸς κατάληψιν τῆς ἐπιστήμης ταύτης θὰ χρησιμεύσῃ τὸ προκείμενον σύγγραμμα.

Βεβαίως δὲ ὀφείλομεν, ἵνα μὴ ὑποπέσωμεν εἰς ἀμετρίαν νὰ κάμωμεν ἀρχὴν ἀπὸ τινος σταθερᾶς δεδομένης ἐννοίας τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ διοίκησις. Ὀφείλομεν νὰ προτάξωμεν τὴν φιλοσοφίαν τῆς πολιτείας, καὶ τὴν ἐπιστήμην τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' ὅ,τι παρίσταται ἡμῖν, ἐκεῖ ὅπου ἡ περὶ διοικήσεως διδασκαλία ἀποχωριζομένη τῆς περὶ πολιτείας διδασκαλίας καθίσταται αὐτοτελής, εἶναι ἀρκετὰ πλούσιον, ὥστε δὲν εἶναι φόβος νὰ μᾶς στερήσῃ ὅ,τι ἀλλαχόθι ὡς ἡμέτερον κτῆμα, τὸ κτῆμα τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἐκτῆσάμεθα.

I. A. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΕΘΝΙΚΑΙ.

Πρόκειται περὶ τῶν Ἐθνικῶν Τραπεζῶν, αἵτινες ἀπὸ τοῦ 1863 λειτουργοῦσιν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς. Δὲν ζηρῶνται ἐπὶ προνομίου τινός ἰδιαιτέρου· ἀλλ' ἕκαστη Τράπεζα, ἣτις θέλει νὰ ἐκδίδῃ τραπεζικὰ γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν, ὀφείλει νὰ καταθέσῃ παρὰ τῷ ταμείῳ τῆς Ὀμοσπονδίας τὰ $\frac{9}{10}$ τῆς ἀξίας αὐτῶν εἰς ὁμολογίας τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ χρέους, χρησιμεύοντος οὕτω εἰς ἐγγύησιν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων. Ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι αἱ Τράπεζαι λαμβάνουσι παρὰ τοῦ ταμείου τῆς Ὀμοσπονδίας τοὺς τόκους τῶν κατατεθέντων χρεωγράφων. Ἀφ' ἑτέρου αἱ Τράπεζαι πληρώνουσι πρὸς τὸ ὁμοσπονδιακὸν ταμεῖον ἐκτὸς ἄλλων φόρων καὶ τοὺς ἐξῆς· $1\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{100}$ ἐπὶ τοῦ

ὄλου ποσοῦ τῆς ἐνιαυσίας κυκλοφορίας των καὶ $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{100}$ ἐπὶ τοῦ μέσου ὄρου τῶν καθ' ὄλον τὸ ἔτος ἐνεργουμένων παρ' αὐταῖς παρακαταθηκῶν καθὼς καὶ τῶν μὴ εἰς χρεώγραφα τῆς Ὀμοσπονδίας ἀνταλλαχθέντων κεφαλαίων των.

Αἱ Ἐθνικαὶ Τράπεζαι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἶναι τεθειμένα ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐιδικοῦ τῆς Ὀμοσπονδίας ἄρχοντος, τοῦ ὁποίου ἡ ὑπηρεσία ἐκτελεῖ ἐιδικόν, οὕτως εἰπεῖν, ὑπουργικὸν κλάδον. Κατὰ πᾶν ἔτος ἡ Ἀρχὴ αὕτη δημοσιεύει τὴν κατάστασιν τῶν ἐκδιδουσῶν τραπεζικὰ γραμμάτια Ἐθνικῶν Τραπεζῶν, εἶναι δὲ χρήσιμον νὰ παρακολουθήσῃ τις τὴν πορείαν τοῦ περὶ τὰς Τραπεζῆς ταύτας κοινωνικοῦ ἐν Ἀμερικῇ φαινομένου, πρὸς οἰκοδομὴν ἐκείνων οἵτινες ἐν Ἑλλάδι δουλεύουσιν εἰς τὸ τραπεζικὸν προνόμιον.

Ἐκ τῆς τελευταίον δημοσιευθείσης ἐπισήμου ἐκθέσεως τῆς εἰρημένης ὁμοσπονδιακῆς Ἀρχῆς προκύπτει ὅτι ἐνῶ κατὰ τὸ ἔτος 1863, ὅτε ἤρχισεν ἐφαρμοζόμενος ὁ ἐνεστὼς περὶ Ἐθνικῶν Τραπεζῶν ἐλεύθερος ὀργανισμὸς, συνεστήθησαν 66 τοιαῦται Τράπεζαι, κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἀνεβιβάσθη ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς 2, 269. Τὸ κεφάλαιον τῶν Τραπεζῶν τούτων, ἀπὸ 7, 490, 000 δολλαρίων ἐν ἔτει 1863, ἀνεβιβάσθη εἰς 483,000 000 ἐν ἔτει 1882· αἱ παρακαταθήκαι ἀπὸ 8,500,000 δολαρίων κατὰ τὸ ἔτος 1863 ἀνέβησαν εἰς 4, 122,000,000 κατὰ τὸ ἔτος 1882, ἡ κυκλοφορία ἀπὸ 45,000,000 δολαρίων τῷ 1863 ἀνέβη εἰς 362,000, 000 τῷ 1882. Ἐν διαστήματι δηλαδὴ εἰκοσαετίας αἱ Ἐθνικαὶ Τράπεζαι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν κατὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἠῤῥησαν 34 φορές, κατὰ δὲ τὸ κεφάλαιον αὐτῶν 67 φορές, κατὰ δὲ τὰς παρακαταθήκας 132 φορές, κατὰ δὲ τὴν κυκλοφορίαν 8 φορές. Ἡ πληθὺς λοιπὸν τῶν Ἐθνικῶν Τραπεζῶν ἐν Ἀμερικῇ δὲν ἐπήνεγκε κατακλυσμὸν τραπεζικῶν γραμματίων, ὅπως ἀγωνίζονται οἱ φίλοι τῶν προνομίων νὰ συκοφαντῶσι τὴν ἐλευθερίαν ὅτι ἀπειλεῖ ἐν

τῷ κόσμῳ τῷ οἰκονομικῷ. Εἰς μόνα τὰ προνόμια εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ σήπωνται ὑπὸ τὸ βάρος σκοτεινῶν κα-
ταχρήσεων. Ἡ οἰκονομικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ἔχει
τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων
καὶ ὅτι ἐν τῇ τούτων φυσικῇ λειτουργίᾳ εὐρίσκει ἐπὶ τέ-
λους τὴν ἁρμονίαν τῆς, σκοπὸς τὸν ὅποιον ὁ τεχνητὸς καὶ
παρὰ φύσιν τῶν προνομίων ὀργανισμὸς ἢ καθόλου δὲν δύ-
ναται νὰ ἐπιτύχῃ ἢ ἐπὶ ἀνυπολογίστοις ζημίαις τοῦ κοινω-
νικοῦ ἀγαθοῦ ἐν μέρει μόνον δύναται νὰ προσοικειωθῇ.

Ἴνα δώσωμεν πληρεστέραν ἔννοιαν τῆς προσαρμοσέως
τοῦ ἐλευθέρου συστήματος τῶν Ἑθνικῶν Τραπεζῶν πρὸς
τὰς ἐπιτοπίους τραπεζικὰς ἀνάγκας, ἀρκεῖ ὁ συνδυασμὸς
τῶν ἀριθμῶν τῶν Τραπεζῶν πρὸς τὸν ἐν ἔτει 1870 πλη-
θυσμὸν τῶν κατοίκων ἐν ἐκάστη Πολιτείᾳ. Τοιοῦτοτρόπως
ἐν τῇ Πολιτείᾳ Maine ὑπολογίζονται 74 τράπεζαι ἐπὶ 626,
915 κατοίκων, ἐν New Hampshire 49 τραπ. ἐπὶ 318, 300
κατ., ἐν Vermont 46 τράπ. ἐπὶ 330, 354 κατ., ἐν Massachu-
setts 244 τραπ. ἐπὶ 1, 457, 351, ἐν Rhode-Island 62 τραπ.
ἐπὶ 247, 355 κατ., ἐν Connecticut 86 τραπ. ἐπὶ 537,
454 κατ., ἐν New-York 308 τραπ. ἐπὶ 4, 382, 759 κατ.,
ἐν New-Jersey 66 τράπ. ἐπὶ 906, 096 κατ., ἐν Pennsylvania
253 τραπ. ἐπὶ 3, 524, 954 κατ., ἐν Delaware 14 τράπ. ἐπὶ
425, 015 κατ., ἐν Maryland 39 τραπ. ἐπὶ 780, 894 κατ., ἐν
Columbia (Washington) 6 τράπ. ἐπὶ 134, 700 κατ. ἐν Virginia
21 τράπ. ἐπὶ 1, 225, 163 κατ., ἐν West-Virginia 18 τράπ.
ἐπὶ 442, 014 κατ., ἐν North-Carolina 15 τράπ. ἐπὶ 1, 074,
321 κατ. ἐν South—Carolina 13 τράπ. ἐπὶ 705, 606 κατ. ἐν
Georgia 12 τράπ. ἐπὶ 1, 184, 109 κατ., ἐν Florida 2 τράπ.
ἐπὶ 187, 748 κατ., ἐν Alabama 9 τράπ. ἐπὶ 996, 992 κατ., ἐν
Mississippi 1 τράπ. ἐπὶ 827, 922 κατ., ἐν Louisiana 8 τράπ. ἐπὶ
726, 915 κατ., ἐν Texas 21 τράπ. ἐπὶ 818, 579 κατ., ἐν
Arkansas 2 τράπ. ἐπὶ 484, 471 κατ., ἐν Kentucky 57 τράπ.
ἐπὶ 1, 321, 014 κατ., ἐν Tennessee 29 τραπ. ἐπὶ 1, 258, 520

κατ., ἐν Ohio 186 τράπ. ἐπὶ 2, 665, 260 κατ., ἐν Indiana 94
τράπ. ἐπὶ 1, 680, 637 κατ., ἐν Illinois 148 τράπ. ἐπὶ 2, 539, 894
κατ., ἐν Michigan 85 τράπ. ἐπὶ 1, 184, 059 κατ., ἐν Wisconsin
44 τράπ. ἐπὶ 1, 054, 670 κατ., ἐν Iowa 88 τράπ. ἐπὶ 1, 194,
022 κατ., ἐν Minnesota 33 τράπ. ἐπὶ 439, 706 κατ.,
ἐν Missouri 25 τράπ. ἐπὶ 1, 721, 295 κατ., ἐν Kansas 20
τράπ. ἐπὶ 364, 399 κατ., ἐν Nebraska 23 τράπ. ἐπὶ 122,
993 κατ., ἐν Nevada 1 τράπ. ἐπὶ 42, 491 κατ., ἐν
California 11 τράπ. ἐπὶ 560, 247 κατ., ἐν Oregon 2 τράπ.
ἐπὶ 90, 923 κατ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὰς Πολιτείας τῆς Ὁμοσπον-
δίας, ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὰς περιφερείας τὰς μηκέτι ἀναβιβασθεί-
σας εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ τοῖδου πῶς διαμοιράζονται ἐν αὐταῖς
αἱ Ἑθνικαὶ Τράπεζαι· ἐν Arizona 4 τράπ. ἐπὶ 9, 658 κατ., ἐν
Colorado 19 τράπ. ἐπὶ 39, 864 κατ., ἐν Dakota 17 τράπ.
ἐπὶ 14, 181 κατ., ἐν Idaho 1 τράπ. ἐπὶ 14, 999 κατ., ἐν
Montana 7 τράπ. ἐπὶ 20, 595 κατ., ἐν New-Mexico 6 τράπ.
ἐπὶ 91, 874 κατ., ἐν Utah 3 τράπ. ἐπὶ 86, 786 κατ., ἐν
Washington 2 τράπ. ἐπὶ 23, 955 κατ., ἐν Wyoming 4 τράπ.
ἐπὶ 9, 118 κατ.

Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ ἔχουσι τι κοπιῶδες νὰ ἀναγνωσθῶσιν,
ἴσως δὲ κοπιωδέστερον νὰ συναρμολογηθῶσιν, ἐπὶ τοῦ ἀποτε-
λέσματος ὅμως δύνανται νὰ συντελέσωσιν ὅταν ἀποφασίση
ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία νὰ ἀναβλέψῃ, εἰσερχομένη εἰς τὴν κο-
λυμβήθραν τῆς οἰκονομικῆς ἐλευθερίας, ὅπότεν ὁ ἄγγελος
ταύτης παράξῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς. Τότε ἡ Τράπεζα τῶν προ-
νομίων θὰ ἀναποδογυρισθῇ, καὶ ὁ Λαὸς θὰ κρίνῃ πόσον ζυγι-
ζει ὁ ἐφιάλης.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νόμων ΑΓ', ΑΚΔ καὶ ΑΚΕ ἢ Ἐκτελε-
στικῇ Ἐξουσίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Δεκεμβρίου 1882 Β. διατάγ-

ματος ἐκανόνισε τὰ τῆς διευθύνσεως τῶν τηλεγράφων ὡς ἑξῆς.

Ἡ διευθύνσις τῶν τηλεγράφων, ἀποτελοῦσα ἴδιον τμήμα τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν, διεξάγει πάντα τὰ εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ ὑπαγόμενα ἀντικείμενα τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, τοιαῦτα δὲ κυρίως εἰσὶν. α) Ἡ κατασκευὴ, ἐπισκευὴ καὶ συντήρησις τῶν ἐναερίων ἢ ὑποβρυχίων τηλεγραφικῶν γραμμῶν. β) Ἡ σύστασις καὶ λειτουργία τῶν τηλεγραφείων ἢ εἰδικῶν καὶ ἐκτάκτως ἀναγκαιῶν τηλεγραφικῶν συγκοινωνιῶν. γ) Ἡ μέριμνα πρὸς μόρφωσιν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων. δ) Ὁ διορισμὸς καὶ ἡ τοποθέτησις τοῦ προσωπικοῦ τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων, φυλάκων, διανομέων ἢ ἄλλων ὑπηρετῶν. ε) Ἡ ρύθμισις καὶ ἐξέλεξις τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν καὶ ἡ ἐφαρμογὴ ἢ πρόκλησις ἀρμοδίων ποινῶν ἐν περιπτώσει παραβάσεως, παραλείψεως ἢ ὀλιγωρίας. ς) Ἡ κανονικὴ τήρησις ἰδίου ἀρχείου τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας καὶ βιβλιοθήκης αὐτῆς. ζ) Ἡ ἐξέλεξις τῶν ὑποβαλλομένων λογαριασμῶν καὶ τηλεγραφημάτων, ἢ βεβαίωσις τῶν τηλεγραφικῶν εἰσπράξεων, ὁ καταλογισμὸς τῶν ἀνακαλυπτομένων ἐλλείψεων καὶ ἡ φροντίς τῆς ἐγκαίρου εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον παραδόσεως. η) Ἡ ἐκκαθάρισις καὶ ἀπόδοσις τῶν εἰς ξένας διευθύνσεις καὶ ἐταιρίας ἀνηκόντων τηλεγραφικῶν τελῶν. θ) Ἡ σύνταξις καὶ ἐκτέλεσις τῶν τηλεγραφικῶν τιμολογίων, ὁ καταρτισμὸς τηλεγραφικῶν χαρτῶν καὶ παντὸς σχετικοῦ ἔργου. ι) Ἡ κατάστροφισις καὶ δημοσίευσις στατιστικῆς τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας κατ' ἔτος. ια) Ἡ λογιστικὴ ὑπηρεσία τῶν δαπανῶν. ιβ) Ἡ προμήθεια, διάθεσις, καὶ διαχειρίσις τοῦ ἀναγκαίου ἐν γένει τηλεγραφικοῦ ὕλικου. ιγ) Ἡ συντήρησις καὶ λειτουργία τηλεγραφικοῦ ἐργοστασίου. ιδ) Ἡ μίσθωσις καὶ συσκευὴ καταστημάτων τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας. ιε) Ἡ μελέτη ἐφευρέσεων ἢ βελτιώσεων τῆς τηλεγραφίας καὶ ἡ περιοδικὴ δημοσίευσις πραγματειῶν περὶ αὐτῆς

ισ) Ἡ προπαρασκευὴ νομοσχεδίων, Β. διαταγμάτων καὶ σὺμβάσεων περὶ τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας. τ) Ἡ τήρησις βιβλίων ἢ στοιχείων τοῦ προσωπικοῦ, τοῦ ὕλικου καὶ παντὸς ἀντικειμένου, χρήζοντος συγκεντρώσεως τῶν περὶ τούτου πληροφοριῶν. ιη) Ἡ ἐκδοσις ὁδηγιῶν πρὸς ἐκτέλεσις τῶν νόμων καὶ ἐν γένει τῶν καθηκόντων τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας.

Ἡ ὑπηρεσία τῆς διευθύνσεως διαιρεῖται εἰς τρία γραφεῖα, ἐξ ὧν τὰ δύο ὑπὸ τὴν προεδρείαν ἐνὸς τῶν παρ' αὐτῇ ὑποδιευθυντῶν καὶ τὸ τρίτον ὑπὸ τὴν τοῦ ἐπὶ τῆς κεντρικῆς ἀποθήκης τοῦ τηλεγραφικοῦ ὕλικου. Ἐκ τῶν γραφείων τούτων εἰς μὲν τὸ πρῶτον ὑπάγονται τὰ ἐν τοῖς ἄνω ἐδαφίοις α — ς' ἀντικείμενα, εἰς δὲ τὸ δεύτερον τὰς ἐν τοῖς ἐδαφ. ζ' — ι', εἰς δὲ τὸ τρίτον τὰ ἐν τοῖς ἐδαφ. α — ιβ'. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐν τοῖς λοιποῖς ἐδαφίοις ἀντικείμενα, ταῦτα ὑπάγονται εἰς τὸ ὡς ἐκ τοῦ εἶδους αὐτῶν ἀρμόδιον γραφεῖον. Μεταξὺ τῶν γραφείων γίνεται συνενόησις καὶ σύμπραξις ὡς πρὸς τὰ ἀντικείμενα, δι' ἃ οἴκοθεν ὑπαγορεύεται ἢ παραγγέλλεται τοιαύτη παρὰ τοῦ διευθυντοῦ, ὅστις διανέμει τὰ εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀνήκοντα ἔγγραφα, ὅσα δὲν ἤθελε κρατῆσαι ὅπως ἐνεργήσῃ οὗτος, καὶ δίδωσι τὰς σχετικὰς διαταγὰς· δύναται ἐν τοσοῦτῳ νὰ ἀναθέσῃ εἰδικῶς ἀντικείμενα εἰς οἶον τῶν γραφείων ἢ τῶν ὑπαλλήλων ἂν ἐγκρίνη, καὶ τοι εἰς ἄλλον ἀναγόμενα.

Ἐκαστος μὲν τῶν προϊσταμένων τῶν γραφείων εἰσηγείται τῷ διευθυντῇ τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ ἀντικείμενα καὶ τὰ παρασκευαζόμενα σχέδια ἐγγράφων, ὁ δὲ διευθυντῆς, ἀποδεχόμενος ἢ τροποποιῶν τὸ περιεχόμενον, ἐκδίδει τὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ μόνον χρήζοντα καὶ εἰσηγείται τῷ ὑπουργῷ τὰ τῆς ἐγκρίσεως τούτου δεόμενα. Τοιαῦτα δὲ εἰσὶ κυρίως α) τὰ ὑποβάλλοντα τὸ Δημόσιον εἰς ὑποχρεώσεις ἢ δαπάνας ὑπερβαίνουσας τὰς δραχμὰς ἑκατὸν· β) τὰ ἀποφασίζοντα μίσθωσιν καταστημάτων ἢ συμφέροντα τρίτων· γ) τὰ ρυθ-

μίζοντα σχέσεις άλλων αρχῶν πρὸς τὰς ὑποδιευθύνσεις ἢ τὰ τηλεγραφεῖα, ἢ ἔρμηγειαν νόμων καὶ κανονισμῶν· δ') τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν κανονισμὸν, τὴν τοποθέτησιν, παύσιν ἢ τιμωρίαν τοῦ προσωπικοῦ· ε') τὰ παρέχοντα ἀδείας ἀπουσίας ὑπὲρ τὰς δεκαπέντε ἡμέρας· στ) τὰ περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς ἀνταποκρίσεως ἔνεκα νομίμων λόγων καὶ περὶ προσκαίρου ἢ διαρκοῦς ἀργίας τηλεγραφεῖων ἐν γένει.

Ὁ διευθυντὴς διεξάγει διὰ τῆς ἐυατοῦ ὑπογραφῆς· α) τὰς προπαρασκευαστικὰς ἐνεργείας ὡς πρὸς τὰ ἄνω ρηθέντα ἀντικείμενα· β') τὰ τῆς ἐκτελέσεως ὡς πρὸς ταῦτα ὁπόταν προηγήθη ἢ ἔγκρισις ἢ ἡ ἀπόφασις τοῦ ὑπουργοῦ, καὶ γ') πάντα τὰ λοιπὰ. Δύναται προσέτι ἐν κατεπειγούσῃ περιπτώσει ἀσθενείας, ἀπουσίας, ἀνεπαρκειᾶς, ἢ ἄλλης ἀνάγκης ὑπαλλήλου τινος τηλεγραφείου νὰ διατάσῃ τὴν ἄλλοθεν προσωρινὴν μετάβασιν πρὸς ἀναπλήρωσιν ἢ ἐνίσχυσιν. Ὁ διευθυντὴς μεταβαίνει, ὀψέποτε ἤθελε κρίνῃ ἀναγκαῖον ἢ διαταχθῆ παρα τοῦ ὑπουργοῦ, εἰς ἐπιθεώρησιν τῶν γραμμῶν καὶ τῶν τηλεγραφεῖων ἢ πᾶσαν ἄλλην ἐπιτόπιον ἐξέτασιν καὶ ὑπηρεσίαν, ἣν δύναται νὰ ἀναθέτῃ καὶ εἰς ὑποδιευθυντὰς ἢ ἄλλους ὑπαλλήλους. Ὁ διευθυντὴς ἀνταποκρίνεται ἐπισήμως ἢ ἡμιεπισήμως διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἢ τοῦ τηλεγράφου μεθ' ὅλων τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ἀρχῶν, τῶν ξένων διευθύνσεων καὶ ἐταιριῶν, καταστημάτων ἢ προσώπων περὶ ὧν κρίνει ἀναγκαῖον ἐκ τῆς ἀρμοδιότητος καὶ ὑπηρεσίας αὐτοῦ. Τὰ αὐτὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τοῦ διευθυντοῦ, ὡς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν, ἔχει ὁ ἀναπληρῶν αὐτῶν ἀπόντα ἢ κωλυόμενον ἀρχαιότερος τῶν ὑποδιευθυντῶν, καὶ ἐν ἐλλείψει ἢ κωλύματι τούτου ὁ ἕτερος αὐτῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑποδιευθύνσεις, τὰ τηλεγραφεῖα, τὰς τηλεγραφικὰς ἀνταποκρίσεις, τὰς εἰσπράξεις, καὶ ἐξελέγξεις καὶ ἐν γένει τὸ προσωπικόν, τὰς ποινὰς καὶ τὴν διαχείρισιν τοῦ ὕλικου, οἱ περὶ αὐτῶν ὀρισμοὶ ἀποτελοῦσι κύκλον ἰδιαιτέρων ἐν τῷ διατάγματι λεπτομερειῶν. Γ. Δ.

ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Κατὰ τὴν κανονικὴν τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας ἀπογραφὴν ἐν ἔτει 1879 καὶ τὴν διὰ τὰς ἐκλογὰς ἀπογραφὴν τῶν νέων ἐπαρχιῶν ἐν ἔτει 1881, ἰδοῦ πῶς κλιμακῆδόν διανέμεται ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ νομούς: α) Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας 185,364 κάτοικοι. β) Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος 181,632. γ) Νομὸς Μεσσηνίας 155,760 δ) Νομὸς Ἀρκαδίας 148,600. ε) Νομὸς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας 138,444. ς) Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας 136,081. ζ) Νομὸς Κυκλάδων 132,020. η) Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος 128,400. θ) Νομὸς Λακωνίας 121,415. ι) Νομὸς Κερκύρας 106,409. ια) Νομὸς Εὐβοίας 95,436. ιβ) Νομὸς Κεφαλληνίας 80,453. ιγ) Νομὸς Ζακύνθου 44,522. ιδ', ιε', καὶ ις) Νομὸς Λαρίσσης, Τρικκάλων καὶ Ἄρτης 293,878. Τὸ ὅλον 1,946,645. Ἄλλ' εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο δεόν νὰ προστεθῆ ἢ κατὰ μέσον ὄρον ἐνιαυσία αὔξεις τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τῶν εἰρημῶν ἀπογραφῶν, ἧτις ἐπὶ τοῖς προηγουμένοις διδομένοις τῆς κινήσεως αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἀναβαίνει εἰς 400,000. Ἐὰν δὲ προσθέσωμεν καὶ τοὺς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν στρατοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ταξειδεύοντας, ὁμοῦ 50,000 περίπου, φθάνομεν εἰς τὸ πόρισμα, ὅτι ὁ ὅλος τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος πληθυσμὸς ἀναβιβάζεται νῦν εἰς 2,075,000. Ἡ διεθνὴς Καταστατικὴ τὸν ἀναβιβάζει εἰς 2,067,000.

Ὅσον ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως τὰς νέας ἐπαρχίας, ἰδοῦ πῶς διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Νοεμβρίου 1881 Β. διατάγματος συνεκεφαλαιώθη ἢ ἐνεργηθεῖσα ἀπογραφὴ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν κατὰ ἐκλογικὰς περιφερείας: α) ἐκλογικὴ περιφέρεια Ἄρτης, περιλαμβάνουσα τὰ τμήματα Βρύσεως, Κάτω Ραδοβιζίου καὶ Ἄνω Ραδοβιζίου 14,582, β) ἐκλογικὴ περιφέρεια Γσου-

μέρκων 16,559, γ') έκλογική περιφέρεια Λαρίτσας, περιλαμβάνουσα και τὰ πρὸς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηγειοῦ χωρῖα τοῦ τμήματος Δερελή 34,637, δ') έκλογική περιφέρεια Τυρνόβου, περιλαμβάνουσα και τὰ πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηγειοῦ χωρῖα τοῦ τμήματος Δερελή 14,523, ε') έκλογική περιφέρεια Ἀγυῖας 12,418, ς') έκλογική περιφέρεια Δομοκοῦ και Φαρσάλων 17,384, ζ') έκλογική περιφέρεια Βόλου 56,500, η') έκλογική περιφέρεια Ἀλμυροῦ 10,252, θ) έκλογική περιφέρεια Τρικάλων, περιλαμβάνουσα και τὸ τμήμα Ἀσπροποτάμου, 37,136, ι) έκλογική περιφέρεια Καλαμπάκας 20,746, ια) έκλογική περιφέρεια Καρδίτσας, περιλαμβάνουσα και τὰ τμήματα Ἀγράφων, Παλαμᾶ και Κωτσερῆ, 59,141.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΤΩΝ 10 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑΩΝ.

Διὰ τοῦ νόμου ΑΞΖ' τῆς 21 Φεβρουαρίου 1883 ἐπετράπη εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ συνομολογήσῃ σύμβασιν μετὰ τραπεζῶν, ἀναδεχομένων νὰ χορηγήσωσι συναλλάγματα ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς χρυσᾶ νομίσματα ἀξίας μέχρι δέκα ἑκατομμυρίων φράγκων, ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐθνικῶν δανείων τῆς χρήσεως 1883, ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους:

α) Αἱ Τράπεζαι θέλουσι ἐκδίδοι κατα περιόδους, ὀρισθησάμενας διὰ τῆς συμβάσεως και συμπιπτούσας μετὰ τὰς προθεσμίας τῶν εἰς μεταλλικὸν πληρωμῶν τῶν τόκων και χρεωλύτρων τῶν δανείων, ἐπιταγὰς ἢ ἐντάλματα πληρωτέα ἐν ὄψει ὑπὸ τινος τῶν ἐν Ἡαρισίοις τραπεζῶν εἰς τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως μέχρι τοῦ ποσοῦ δέκα ἑκατομ. φρ. β') Πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἀνωτέρω ἐπιταγῶν και ἐντάλματων, ἡ Κυβέρνησις θέλει καταβάλλει εἰς τὴν ἐκδίδουσαν τράπεζαν, εἰς γραμμάτια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τὸ ποσὸν δραχμῶν 11,500,000 ὡς ἐξῆς: μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ νό-

μου τούτου και τῆς σχετικῆς συμβάσεως δραχ. 4,500,000, τὴν 1 Ἰουνίου και 1 Δεκεμβρίου 1883 τὰ ἑπτὰ ἑκατομμύρια, ὅσα κατατίθενται εἰς τὴν Τράπεζαν Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὸ δάνειον τῶν 120 ἑκατομμυρίων ἀπὸ δημοσίας εἰσπράξεις συμπληρουμένας εἰς τὸ ἄνω ποσόν, ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκειᾶς τῶν καταβεβλημένων. γ') Αἱ Τράπεζαι ὀφείλουσι νὰ χορηγῶσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ τῆς 1 Ἀπριλίου μέχρι τέλους Ἰουνίου ἑ. ἑ. ἐπ' ἀνοικτῶ λογαριασμῶ μέχρι 2 ἑκατομμυρίων δραχ. εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, ἀποδοτέα ἀνευ τόκων ἢ ἀλλῆς ἀποζημιώσεως τὴν 15 Αὐγούστου και 15 Σεπτεμβρίου 1883. δ') Αἱ Τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ μεταφέρωσι δι' ἐξόδων και ἐπὶ κινδύνῳ ἰδίῳ και παραδώσωσι εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅσον ποσόν ἐκ τῶν δέκα ἑκατομμυρίων ἠθελεν αὐτὴ ζητήσῃ διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι πληρωμὰς τῶν τόκων τῶν δανείων ἐπὶ πληρωμῇ $\frac{3}{4}$ τοῖς $\frac{0}{10}$ λόγῳ ἐξόδων κλπ. ε) Μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τοῦ ἀνα χεῖρας νόμου (23 Φεβρουαρίου 1883) θέλουσιν ἐπιστραφῆ ἀμοιβαίως τὰ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως και τῶν Τραπεζῶν παρ' ἀλλήλων ὡς ἀνωτέρω συνεπέα τοῦ προκειμένου δανείου ληφθησόμενα εἶδη, καταβάλλοντος τοῦ δημοσίου εἰς τὰς Τραπεζὰς μόνον προμήθειαν 1 τοῖς $\frac{0}{10}$ κατ' ἔτος.

Και ταῦτα μὲν ὁ περὶ τοῦ νέου τούτου δανείου νόμος ἀπεφάσισε, πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις προέβη εἰς τὴν σύναψιν τῆς ἐπομένης ἀπὸ 6 Μαρτίου 1883 συμβάσεως μετὰ τοῦ ἐνταῦθα ὑποκαταστήματος τῆς Τραπεζῆς Κωνσταντινουπόλεως και μετὰ τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας. Κατὰ τὴν σύμβασιν ταύτην αἱ Τράπεζαι Κωνσταντινουπόλεως και Ἡπειροθεσσαλίας ὑπόσχονται νὰ ἐκδίδωσι και παραδίδωσι κατὰ τὰς κάτωθι σημειουμένας ἡμέρας εἰς τὸν ὑπουργόν τῶν Οἰκονομικῶν και εἰς τὴν διαταγὴν τούτου ἐντάλματα (chèques) πληρωτέα τῇ ἐμφανίσει εἰς Ἡαρισίους ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ ὑποκαταστήματος τῆς Τραπεζῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὰ ἐκάστοτε ἀπαιτούμενα μέσα, ἀποτε-

λοῦντα ἐν συνόλῳ τὸ ποσὸν 10,000,000 γαλλικῶν φράγκων, πρὸς πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ χρεωλῦτρων τῶν ἐξῆς δανείων, ἤτοι τὴν 1 Ἰουνίου 1883 ἔνταλμα ἐκ φράγκων 3,500,000 διὰ τὸ δάνειον τῶν 120,000,000, τὴν 25 Ἰβρίου 1883 ἔνταλμα ἐκ φράγκων 700,000 διὰ τὸ δάνειον τῶν 28,000,000, τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1883 ἔνταλμα ἐκ φράγκων 1,000,000 διὰ τὸ δάνειον τῶν 60,000,000, τὴν 1 Νοεμβρίου 1883 ἔνταλμα ἐκ φράγκων 300,000 διὰ τὸ δάνειον τῶν 26,000,000, τὴν 1 Δεκεμβρίου 1883 ἔνταλμα ἐκ φράγκων 3,500,000 διὰ τὸ δάνειον τῶν 120,000,000, τὴν 1 Δεκεμβρίου 1883 ἔνταλμα ἐκ φράγκων 1,000,000 διὰ τὸ δάνειον τῶν 1824 καὶ 1825.

Ἀπέναντι καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἀνωτέρω ἔνταλμάτων, τὸ δημόσιον θέλει καταβάλλει εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις κατάστημα τῆς Τραπεζῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τραπεζικά γραμμάρια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος τὸ ποσὸν δραχ. 11,500,000 κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον καὶ χρόνον· α) Τὴν 7 Μαρτίου ἐ. ἔ. δραχ. 4,500,000. β) Τὰς παρὰ τῇ Τραπεζῇ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τοὺς τόκους τοῦ δανείου τῶν 120,000,000 τῆς α. καὶ β'. ἑξαμηνίας ἐ. ἔ. κατατεθησομένης εἰσπράξεις ἐκ τελωνιακῶν τελῶν καὶ δόσεων γαιῶν καὶ φυτειῶν κατὰ τὴν σχετικὴν σύμβασιν, συμπληρουμένης ἐκάστοτε ἐν ἀνεπαρκείᾳ ὑπὸ τοῦ δημοσίου εἰς τὸ ποσὸν 3,500,000 καθ' ἑξαμηνίαν, θέλει συμφηρῖζει ἡ Τράπεζα αὕτη κατὰ τὴν 1 Ἰουνίου καὶ 1 Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. ἀπέναντι τοῦ προμνημονευθέντος ποσοῦ τῶν δραχ. 11,500,000.

Ἄν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις λάβῃ ἀνάγκην χρημάτων ἀπὸ τῆς 1 Ἀπριλίου ἕως 1 Ἰουνίου ἐ. ἔ., αἱ συμβαλλόμεναι Τράπεζαι ὑπόσχονται νὰ παρέχωσιν αὕτη δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ ἀτόκως μέχρι 2,000,000 εἰς τραπεζικά γραμμάρια, ἐπιστραφησόμενα αὐταῖς εἰς δύο ἴσας δόσεις τὴν 15 Αὐγούστου καὶ 15 Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ.

Μετὰ δύο ἔτη (6 Μαρτίου 1885) τὰ ὡς ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ

δημοσίου ἢ τῶν Τραπεζῶν ληφθέντα ποσὰ, θέλουσι ἐπιστραφῆ ἀμοιβαίως εἰς ἴσον ποσὸν καὶ εἰς οἷον ἐλήφθησαν εἶδος, ἄνευ οὐδεμιάς ἀποζημιώσεως ἢ τόκου, τοῦ μὲν δημοσίου ἐπιστρέφοντος ἐν Παρισίοις τὰ 10,000,000 χρυσῶν φράγκων, τῶν δὲ συμβαλλομένων Τραπεζῶν ἀποδιδουσῶν εἰς τὸ Κεντρ. Ταμεῖον εἰς τραπεζικά γραμμάρια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τὰς δραχ. 11,500,000. Περιπλέον τὸ δημόσιον ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ εἰς τὰς ρηθείσας Τραπεζὰς λόγῳ προμηθείας 4 τοῖς $\frac{1}{10}$ κατ' ἔτος ἐπὶ τῶν 10,000,000 χρυσῶν φράγκων.

Ὅσον ἐκ τοῦ εἰδικοῦ τῶν 2 ἑκατομ. ποσοῦ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι πληρωμὴν τόκων καὶ χρεωλῦτρων τῶν εἰς αὐτὸ ἀναφερομένων δανείων, ἀναλαμβάνουσιν αἱ Τράπεζαι Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἡπειροθεσσαλίας, εἰδοποιούμεναι πρὸ ἐνός μηνός, ἀντὶ ἴσου ποσοῦ ἔνταλμάτων νὰ κομίσωσι καὶ παραδώσωσι εἰς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον εἰς χρυσὰ νομίσματα τῆς νομίμου κυκλοφορίας δι' ἰδίων αὐτῶν ἐξόδων καὶ κινδύνων, λαμβάνουσαι ἐπὶ τούτῳ ἀποζημιώσιν ἴσην πρὸς $\frac{3}{4}$ τοῖς $\frac{1}{10}$.

Πᾶσαι αἱ δυνάμει τῆς παρουσίας συμβάσεως γενόμεναι δοληψία, θέλουσι ἐκτελεῖσθαι μετὰ τῆς Τραπεζῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις καὶ κατὰ παραγγελίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, πρὸς ὃν θέλει ἀπευθύνεσθαι πᾶσα σχετικὴ πρὸς τὴν παρούσαν σύμβασιν ἀνακοίνωσις. Δυνάμει τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Νόμου ΑΞΖ' τῆς 21 Φεβρουαρίου 1883 ἡ προκειμένη σύμβασις καὶ πᾶν ἐγγραφον πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς γράφονται ἐφ' ἀπλοῦ χαρτοῦ.

Z.

Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΧΑΛΚΙΝΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ.

Διὰ τοῦ περὶ νομισματικοῦ συστήματος νόμου τῆς 10 Ἀπριλίου 1867 ἡ εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα παραδοχὴ τῶν χαλκίνων κερμάτων ἦτο ἀπεριόριστος, τοῦτέστι τὰ δημό

σια ταμεία ἦσαν ὑποχρεωμένα κατὰ τὰς εἰς αὐτὰ ἐνεργου-
 μένας ἐξ οἷας ὀήποτε ληψοδοσίας πληρωμὰς νὰ δέχωνται
 πᾶσαν προσφερομένην οὐτοῖς ποσότητα, ἐνῶ αἱ ἰδιῶται δὲν
 ὑπεχρεοῦντο νὰ λαμβάνωσιν εἰς ἐκάστην πληρωμὴν πλεόν
 τῶν δραχ. πέντε, ὅσον ὀήποτε καὶ ἂν ἦτο τὸ πρὸς αὐτοὺς
 πληρονόμενον ποσόν, εἴτε εἰς τὰς μετὰ τοῦ δημοσίου, εἴτε εἰς
 τὰς μετὰ αὐτῶν ληψοδοσίας των.

Ἐπειδὴ δὲ, ἐνεκεν τῆς ἰσχυροῦσης ἐν ταῖς παλαιαῖς μόνον
 τοῦ Κράτους ἐπαρχίαις ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τῶν
 γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τὰ χάλκινα νομίσματα,
 ὡς μὴ δυνάμενα νὰ κυκλοφορήσωσιν ἐκτὸς τοῦ Κράτους,
 παρακολουθοῦσι τὴν ἀξίαν τῶν γραμματίων τῆς Ἐθν. Τρα-
 πέζης, ἤτοι δὲν ὑπερτιμῶνται ὅπως τὰ λοιπὰ μεταλλικὰ
 νομίσματα, ἔχουσιν ὁμῶς νόμιμον κυκλοφορίαν καὶ ἐν ταῖς
 νέαις ἐπαρχίαις, ἐφ' ἧ εἰσὶ διατετιμημένα ἀξία, οἱ τῶν νέων
 ἐπαρχιῶν κάτοικοι ἢ ἕτεροι κερδοσκόποι, ἐπωφελοῦμενοι ἐκ
 τῆς ὑποτιμῆσεως ταύτης, συλλέγουσιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς διὰ
 γραμματίων τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς τὰ κυκλοφοροῦντα χάλκινα
 νομίσματα καὶ ἐνεργοῦσι δι' αὐτῶν τὰς πληρωμὰς των εἰς
 τὰ ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις ταμεία, ἐν αἷς τὰ μὲν γραμμα-
 τία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δὲν εἶναι δεκτὰ, διότι τὸ προ-
 νόμιόν τῆς δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς νέας Ἐπαρχίας,
 ὅπως δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὴν Ἐπτάνησον, τὰ δὲ γραμ-
 μάτια τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας, ὡς μὴ ἔχοντα ἀ-
 ναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, ἔχουσιν ἴσην πρὸς τὰ χρυσᾶ
 νομίσματα ἀξίαν. Οὕτως οἱ τὴν κερδοσκοπίαν ταύτην ἐνεργ-
 οῦντες ὠφελοῦνται τὴν διαφορὰν τῆς τιμῆς τῶν χαλκίνων
 νομισμάτων πρὸς τὰ μεταλλικὰ καὶ ἰδίως τὰ χρυσᾶ νομί-
 σματα.

Τὰ ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις δημόσια ταμεία, πληροῦμε-
 να χαλκίνων νομισμάτων καὶ μὴ δυνάμενα νὰ χρησιμοποιή-
 σωσιν αὐτὰ εἰς τὰς πληρωμὰς των ὡς ἐκ τοῦ περιορισμοῦ
 τοῦ νόμου τοῦ 1867, εὐρίσκονται ὑποχρεωμένα νὰ ἀποστέλ-

λωσιν αὐτὰ εἰς τὰς ἐν ταῖς παλαιαῖς ἐπαρχίαις ταμεία.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ ἐφοδιάζη διὰ μεταλ-
 λικοῦ ἢ γραμματίων τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας τὰ ἐν
 ταῖς νέαις ἐπαρχίαις ταμεία, ὅπως ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς πλη-
 ρωμὰς των, θέλει ὑποχρεοῦσθαι νὰ ἀγοράζη ἐκάστοτε ταῦτα
 εἴτε διὰ γραμματίων τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς, εἴτε διὰ τῶν ἐν
 τοῖς ταμείοις τῶν νέων ἐπαρχιῶν συσσωρευομένων καὶ ἐν
 τοῖς ταμείοις τῶν παλαιῶν ἐπαρχιῶν μεταφερομένων χαλκί-
 νων νομισμάτων καὶ ὑφίστασθαι τὴν ἐκ τῆς διαφορᾶς ζη-
 μίαν.

Οὔτοι εἰσὶν οἱ λόγοι οἱ προκαλέσαντες τὴν ὑπὸ τῆς Κυ-
 βερνήσεως ὑποβολὴν εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ νομοσχεδίου περὶ
 χαλκίνων νομισμάτων. Ἄλλ' οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν νέων
 ἐπαρχιῶν, καίτοι μὴ ἀρνούμενοι τὴν ζημίαν τοῦ δημοσίου
 ταμείου, ἰσχυρίσθησαν, ὅτι ἡ τοῦ δημοσίου ταμείου τοιαύτη
 ζημία δὲν μεταβαίνει ὁλόκληρος ὡς κέρδος εἰς τοὺς κερδο-
 σκόπους, ὅπως ὁ πρωθυπουργὸς ὑπεστήριξεν ἐν τῇ Βου-
 λῇ, ἀλλὰ συμερίζονται τοῦ κέρδους ἅπαντες οἱ κάτοικοι
 τῶν νέων ἐπαρχιῶν, εἴτε ἀμέσως, εἴτε διὰ τῶν κερδοσκόπων,
 οἵτινες δὲν εἶναι οἱ μόνοι ἔχοντες ληψοδοσίας μετὰ τῶν ἐν
 ταῖς νέαις ἐπαρχίαις ταμείων διότι οἱ κάτοικοι τῶν νέων
 ἐπαρχιῶν προμηθεύονται τὰ χάλκινα νομίσματα, εἴτε διὰ
 τῶν κυκλοφορούντων καὶ ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις μετὰ
 τῶν ἰδιωτῶν γραμματίων τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς, εἴτε διὰ χρυ-
 σῶν νομισμάτων ἢ γραμματίων τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσ-
 σαλίας. Οὕτω δὲ τὸ ζήτημα δὲν περιορίσθη μετὰ τῶν κερ-
 δοσκόπων καὶ τοῦ δημοσίου ταμείου, ἀλλὰ ἔλαβεν εὐρύτε-
 ρον κύκλον καὶ κατέστη γενικὸν διὰ τὰς νέας ἐπαρχίας.

Οἱ κάτοικοι τῶν νέων ἐπαρχιῶν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὠφελείᾳ
 μὲν αὐτῶν, ζημία δὲ τοῦ δημοσίου ταμείου, προέβαλον ὅτι,
 διὰ τοῦ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὑποβληθέντος εἰς τὴν Βου-
 λὴν νομοσχεδίου, οἱ κάτοικοι τῶν νέων ἐπαρχιῶν θέλουσι
 πληρῶναι τοὺς φόρους καὶ τὰ τέλη ἐν γένει διὰ χρυσοῦ ἢ

διὰ τῶν ἐχόντων ἴσην τῷ χρυσῷ ἀξίαν γραμματίων τῆς τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας, ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῶν παλαιῶν ἐπαρχιῶν πληρόνουσιν αὐτὰ διὰ γραμματίων τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς, τὰ ὅποια εἰσὶν ὑποτετιμημένα καὶ ἀναλόγως τῆς ὑποτιμήσεως κανονίζουσι τὴν ἀξίαν τῶν προϊόντων των καὶ τῆς ἐργασίας των, εἰς τρόπον ὥστε δὲν ὑφίστανται πραγματικὴν ζημίαν ἔνεκεν τῶν φόρων τούτων, καὶ ἐπομένως ὄχι μόνον δὲν θεωροῦσιν ἀδικαιολόγητον τὴν ἐκ τῆς διὰ χαλκίνων νομισμάτων πληρωμῆς τῶν φόρων καὶ τελῶν ὠφέλειαν αὐτῶν ταύτην, ἀλλὰ καὶ δὲν νομίζουσιν αὐτὴν ἐπαρκῆ πρὸς ἐξίσωσιν τῶν φόρων καὶ τελῶν, μεταξὺ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων ἐπαρχιῶν. Ἐν ἄλλοις λόγοις ἠνθόουν ἵνα, ἐνόσω οἱ φορολογικοὶ ὄροι δὲν μεταβληθῶσι, πληρόνωσι καὶ οὗτοι τοὺς φόρους των καὶ τὰ τέλη διὰ γραμματίων τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς κατὰ τὸν ἔμμεσον τοῦτον τρόπον, ἤτοι διὰ τῶν ἰσοτίμων περιπίου αὐτοῖς χαλκίνων νομισμάτων.

Ἡ ἀξίωσις των αὐτῆ εἶναι λογικὴ, διότι ὁμολογουμένως οἱ φόροι δὲν παρακολουθοῦσιν ἐν ταῖς παλαιαῖς ἐπαρχίαις ὅπως ἡ ἀξία τῶν προϊόντων καὶ τῆς ἐργασίας παρακολουθῆ ἢ δύναται νὰ παρακολουθήσῃ, τὰς διακυμάνσεις τῆς ἀξίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, καὶ ἐπομένως ἡ ὑποτίμησις τῶν τραπεζικῶν γραμματίων καθιστᾷ ἐλαφροτέραν τὴν φορολογίαν ἐν ταῖς παλαιαῖς ἐπαρχίαις, σχετικῶς πρὸς τὴν εἰς χρυσὸν πληρονομένην ἢ πληρωθησομένην ἐν ταῖς νέαις. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἔμπορος εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς τιμῆς τοῦ ἐμπορεύματός του διὰ τὴν πώλησιν αὐτοῦ ὑπολογίζει εἰς γραμμάτια τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς τὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος, δι' οὗ ἐπλήρωσε τὸ ἐμπόρεμά του καὶ τὰ εἰς γραμμάτια ἐπίσης τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς πληρωθέντα τέλη, ὁ δὲ βιομήχανος πράττει τὸ αὐτὸ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας του, ἢ ἐκ τῶν εἰς γραμμάτια τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς εἰσπραττομένων φόρων καὶ τελῶν ζημία τοῦ δημοσίου ἀποβαίνει ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ διὰ τῶν φο-

ρολογουμένων τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν βιομηχάνων. Ἐνῶ εἰς τὰς νέας ἐπαρχίας ὁ ἔμπορος, ὁ φορολογούμενος καὶ ὁ βιομήχανος, πληρόνοντες τοὺς φόρους καὶ τὰ τέλη εἰς χρυσόν, ἐπιβαρύνουσι διὰ τῆς διαφορᾶς, τῆς εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον εἰσερχομένης, τοὺς καταναλωτάς.

Τὸ μόνον, ὅπερ κατὰ τῆς ἀξιώσεως ταύτης δύναται ν' ἀντιταχθῆ εἶναι, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν παλαιῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν νέων ἐπαρχιῶν ἀπολαμβάνουσι τὴν ὠφέλειαν ταύτην, ὑφίστανται ἀπάσας τὰς ἄλλας ζημίας τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Ἄλλ' ἢ ἐξέτασις τῶν ἐκ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ζημιῶν, αἵτινες εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κοινοῦ εἰσὶ λίαν ἐξωγκωμένοι, πῶς αὐταὶ ἐπιβάλλονται ἐπὶ τῆς κοινωνίας, καὶ τίνας οἱ ὠφελοῦμενοι, εἶναι ζήτημα κεχωρισμένον, ὑπερβαῖνον τὰ ὅρια τῆς παρούσης.

Ἄλλὰ τί θέλει συμβαίνει νῦν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις, μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ προταθέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μέτρου; Ἀπαγορευομένης ἐν τοῖς ταμείοις τῶν νέων ἐπαρχιῶν τῆς παραδοχῆς χαλκίνων νομισμάτων ποσοῦ ἀνωτέρου τῶν δραχμῶν πέντε, τὰ χαλκονομίσματα βεβαίως δὲν θέλουσιν ὑπερτιμηθῆ ἔνεκεν τοῦ λόγου τούτου, ὅπως ἡ τιμὴ, ἐφ' ἣ εἰσὶ διατετιμημένα, ἐξισωθῆ πρὸς τὴν ἐφ' ἣ εἰσὶ διατετιμημένα τιμὴν τὰ χρυσὰ νομίσματα καὶ τὰ γραμμάτια τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας. Ἐξ ἐναντίας ἡ μὴ παραδοχὴ των ἐν τοῖς δημοσίοις ταμείοις τῶν τε νέων καὶ τῶν παλαιῶν ἐπαρχιῶν θέλει ἴσως ἐπιφέρει ἐν γένει μείζονα ὑποτίμησιν τῶν χαλκίνων νομισμάτων, ἀνωτέραν καὶ τῆς ὑποτιμήσεως τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Ἐν τούτοις τὰ χάλκινα νομίσματα ἔχουσιν ἀναγκαστικὴν, ἵνα εἶπω οὕτω, κυκλοφορίαν καὶ ἐν ταῖς νέαις Ἐπαρχίαις, ὅπως καὶ ἐν ταῖς παλαιαῖς, δηλαδὴ κυκλοφορίαν περιωρισμένην μέχρι δραχμῶν πέντε διὰ πᾶσαν ληψοδοσίαν. Ὡς ἐκ τούτου αἱ ἀγοραὶ τῶν νέων ἐπαρχιῶν, αἵτινες δὲν δύ-

νανται να καταβιβάσῃ τὴν διατίμησιν τῶν χαλκίνων νομισμάτων, ἤτοι νὰ διατιμήσῃ τὰ δεκάλεπτα εἰς λεπτά ἐπὶ παραδείγματι ὀκτώ, καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως, διότι ἡ παραδοχὴ τῶν ἐπὶ τῇ τιμῇ τῆς διατιμήσεως τῶν μέχρι τῶν δραχμῶν εἶναι διὰ τοῦ νόμου ὑποχρεωτικὴ, θέλουσιν εὐρεθῆ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ αὐξήσῃ τὴν διατίμησιν τῆς τιμῆς τῶν πραγμάτων. Καὶ ἐξάπαντος μὲν θέλουσι πράξει τοῦτο οἱ κτηνοπῶλαι, οἱ ἀρτοποιῶλαι, οἱ καφεπῶλαι, οἱ κρεωπῶλαι κλπ. ἴσως δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἔμποροι. Συνέπεια δὲ τῆς διατιμήσεως ταύτης ἔσται καὶ ἡ ὑπερτίμησις τῶν χρυσῶν νομισμάτων καὶ τῶν γραμματίων τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας, σχετικῶς πρὸς τὸ κύριον πλέον νόμισμα, τὸ μέτρον δηλονότι τῆς ἀξίας τῶν πραγμάτων, ὅποιον θέλει ἀποβῆ ὁ χαλκός.

Κατ' ἀξίωμα οἰκονομολογικὸν «ὅταν δύο εἰδῶν νομίσματα κυκλοφορῶσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐπὶ τῇ αὐτῇ διατιμήσει, ἀλλὰ μὴ ἔχοντα τὴν αὐτὴν πραγματικὴν ἀξίαν, τὸ ἔχον τὴν μικροτέραν ἀξίαν θέλει κυκλοφορεῖ, τὸ δὲ ἕτερον καθ' ὅσον εἶναι δυνατὸν θέλει ἀποσυρθῆ ἢ φυγαδευθῆ». Ἡ κυκλοφορία ἐπομένως τῶν χρυσῶν νομισμάτων, τῶν γραμματίων τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας καὶ τῶν χαλκονομισμάτων ἐπὶ τῇ νομίμῳ αὐτῶν διατιμήσει δὲν δύναται νὰ διατηρηθῆ ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις καὶ μετὰ τὸν νέον νόμον, ἀφοῦ ἡ προμήθεια χαλκονομισμάτων ἐκ τῶν παλαιῶν ἐπαρχιῶν ἔσται ἔτι εὐθυνωτέρα ἔνεκεν αὐτοῦ τούτου τοῦ νόμου. Τοιοῦτο τρόπος ἡ κυκλοφορία τῶν χαλκίνων νομισμάτων, ὑποτετιμημένων ἐπίσης, θέλει ἐξακολουθῆ εἰς τὰς νέας ἐπαρχίας καὶ μετὰ τὴν ψήφισιν τοῦ νόμου, ἡ ὑπερτίμησις τῶν χρυσῶν νομισμάτων καὶ τῶν γραμματίων τῆς Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας θέλει ἐξακολουθῆ ἐπίσης, οἱ δὲ φορολογούμενοι καὶ οἱ ἔχοντες ληψοδοσίαν μετὰ τῶν δημοσίων ταμείων θέλουσι διὰ τῶν εἰσπρακτόρων καὶ ἄλλων θυρῶν ἐκβιάζει τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα τῶν χαλκίνων νομισμάτων. Ὁμοίως δὲ τῶν ὀφειλετῶν δὲν ἔχουσι τὴν εὐκολίαν τῆς προμη-

θείας τοιούτων, θέλουσιν ὑφίστασθαι ζημίαν, πληρόνροντες τὰ χρέη των δι' ἄλλων νομισμάτων, καὶ θέλει ἀνοίξει εὐρὺ στάδιον κερδῶν διὰ τοὺς εἰσπράκτορας τῶν δημοσίων φόρων καὶ τοὺς ταμίας κατὰ τε τὰς εἰσπράξεις καὶ τὰς πληρωμάς. Ἐχομεν ἐνώπιον ἡμῶν τὸ παράδειγμα τῆς Σύρου. Ἐν Σύρῳ ἅπαντα τὰ λοιπὰ νομίσματα εἰσὶν ὑπερτετιμημένα σχετικῶς πρὸς τὸν χαλκόν, καὶ μολονότι δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ εὐθυνωτέρα προμήθεια χαλκοῦ ἐκ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν, καὶ ἐν μόνον δεκάλεπτον ἂν συμπέσῃ νὰ περιπλανηθῆ εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Σύρου ἐκ τινος ταξειδιώτου καὶ πέσῃ ὑπὸ τὴν βολὴν τῶν αὐτόθι σκοπευτῶν, θέλει κατασταλάξει εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Σύρου, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται πάντοτε καταπεφορτωμένον ἐκ χαλκίνων νομισμάτων.—Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ταμεῖα τῶν Κυκλάδων νήσων.

Ὁ πρωθυπουργὸς ἐν τῇ τελευταίᾳ ὀμιλίᾳ τοῦ ὑπὲρ τοῦ νομοσχεδίου περὶ χαλκίνων νομισμάτων προσέθηκε τὰ ἑξῆς:

«Σὰς εἶπεν ὁμοῦς ὁ κ. βουλευτῆς, ὅτι τὸ μέτρον τῆς κυβερνήσεως δὲν ἐπιτυχάνει τοῦ σκοποῦ, τὸν ὅποιον ἐπιδιώκει, τοῦ νὰ προλάβῃ τὴν ζημίαν τοῦ δημοσίου ταμείου καὶ προσέτι τοῦ νὰ περιορίσῃ τὸ κακόν, τὸ ὅποιον σήμερον προσγίγνεται εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς συγκεντρώσεως τοῦ χαλκίνου νομίσματος εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα πρὸς βλάβην τῆς κυκλοφορίας. Τὰ ἐπιχειρήματα ὁμοῦς, ἐφ' ὧν ἐστήριξε τὴν γνώμην του, πᾶν ἄλλο ἀποδεικνύουσιν, ἢ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἠθέλησε νὰ ὑποστηρίξῃ. Ὁ κ. βουλευτῆς εἶπεν, ὅτι ὁ ἀγοράζων ἐκ τῶν δημοσίων ἀποθηκῶν ἄλλας, ἵνα μεταπωλήσῃ, αὐτὸ θέλει πληρώσει εἰς μέταλλον καὶ θέλει κατόπιν εἰσπράξει ἐκ τῆς λιανικῆς πωλήσεως χάλκινα νομίσματα, ἐπανερχόμενος δὲ εἰς τὸν ἀποθηκάριον ἵνα λάβῃ ἴσον ποσὸν θὰ ὑποστῇ τὴν ζημίαν τῆς μετατροπῆς τοῦ χαλκοῦ εἰς ἄργυρον ἢ χρυσόν. Πᾶσα ἡ θεωρία τοῦ κ. βουλευτοῦ θὰ ἦτο ἀκριβῆς, εἴαν ἦτο ἀληθές, ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ κ. βουλευτῆς,

ὅτι τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον λαμβάνομεν σήμερον, δὲν θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἰσοτιμίαν τοῦ χαλκοῦ τοῦ κυκλοφοροῦντος πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νομίμου ἀναλογίας, τότε βεβαίως θὰ ἐπῆρχοντο τὰ ἐπακόλουθα, τὰ ὁποῖα λέγει ὁ κ. βουλευτής· ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ νόμου, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ψηφίσωμεν, ποῖον θὰ ᾔῃαι; Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ᾔῃαι, ὅτι ὁ χαλκὸς θὰ ἐπανέλθῃ εἰς κυκλοφορίαν ἐκεῖ, ὅπου ζητεῖται σήμερον παρὰ τῆς κοινωνίας, ὅπως ὠμολόγησεν ὁ κ. βουλευτής, διότι εἶπεν ὅτι οἱ ἐλθόντες ἐκ Πατρῶν ἐπίτροποι τῷ παρέστησαν ὅτι ζητεῖται ἐκεῖ χαλκὸς καὶ δὲν εὐρίσκεται, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐλλείψει ταύτῃ ἀναγκάζονται νὰ προσφεύγῃσι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἴονικὸν χρυλκόν. Ὁ χαλκὸς λοιπὸν, εὐρίσκων τοιαύτην ζήτησιν, θέλει ὑπάγει ἐκεῖ, καὶ οὕτω ὑπάρχοντος ἰσοζυγίου μεταξὺ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, ὁ χαλκὸς θέλει διατηρήσει τὴν νόμιμον αὐτοῦ ἀναλογίαν πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ δὲν θὰ ἔχη καμμίαν δυσκολίαν ὁ θέλων νὰ μετατρέψῃ χαλκὸν εἰς χρυσὸν καὶ ἄργυρον, νὰ πράξῃ τοῦτο ἄνευ ζημίας. Ἐπομένως ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ ἀγοραστής τοῦ ἄλατος θὰ ζημιωθῇ τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς ἀγοραίας καὶ τῆς νομίμου τιμῆς τοῦ χαλκοῦ, δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ἀφοῦ διαφορὰ δὲν ὑπάρχει.

Εἶπεν ὡσαύτως ὁ κ. βουλευτής, ὅτι ὁ ὑπάλληλος, ὁ ἐντεταλμένος τὴν πώλησιν τοῦ χαρτοσήμου συλλέγει τὸ ἀντιτιμὸν εἰς χαλκὸν καὶ ἔχων νὰ ἀποδώσῃ τὸ ποσὸν εἰς ἄργυρον, θὰ ἀναγκασθῇ νὰ πληρώσῃ διαφορὰν. Ἄλλὰ πῶς θὰ ὑπάρξῃ διαφορὰ, προκειμένου περὶ μετατροπῆς χαλκοῦ εἰς ἄργυρον, ἀφοῦ ὁ ἴδιος κ. Σωτηρόπουλος ὠμολόγησεν, ὅτι ὑπάρχει ζήτησις χαλκοῦ, φωτισθεὶς περὶ τούτου παρὰ τῶν ἐλθόντων ἐκ Πατρῶν ἀμπελοκτημόνων; Ἄρα ὑποθέτει ὅτι δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὑποτίμησις τοῦ εἶδους τοῦ ὁποῖου ὑπάρχει ζήτησις ἀνωτέρα τῆς προσφορᾶς. Ἄλλ' ἡ κοινωνία δὲν θέλει ζημιωθῇ, διότι λαμβάνει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον

ζητεῖ, τὸ δημόσιον ταμεῖον θέλει σωθῇ, διότι τὸ δημόσιον ταμεῖον, ψηφίζομένου τοῦ νομοσχεδίου, θὰ λαμβάνῃ ὅ,τι καὶ θὰ δίδῃ· θὰ παύσῃ λαμβάνον, ὅπως σήμερον, μεγάλα ποσά, ἐνῶ δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ εἰμὴ μόνον μικρά· θὰ εὐρίσκηται καὶ αὐτὸ ὡς πρὸς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ χαλκοῦ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ἐν ἣ καὶ πᾶς ἰδιώτης.

Τί εἶναι τὸ αἴτιον, διὰ τὸ ὁποῖον σήμερον δὲν ὑπάρχει ὁ χαλκὸς ἐν τῷ παλαιῷ βασιλείῳ; Τὸ αἴτιον εἶναι, ὅτι συνεκεντρώθη ὁλόκληρος εἰς τὰ ταμεῖα τῶν νέων ἐπαρχιῶν. Εὐθύς ὡς ταῦτα δὲν ὑπόκεινται εἰς κανονισμόν, ἐξαναγκάζοντα εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην, ὁ χαλκὸς θέλει διανεμηθῇ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας καὶ πᾶσα ἡ ζημία αὐτῆς τε καὶ τοῦ δημοσίου ἐκλείπει. Νομίζετε, κύριοι, ὅτι εἶχομεν ἀνάγκην ἡμεῖς νὰ ἐλθωμεν εἰς τὴν Βουλὴν, ἂν ἐπρόκειτο μόνον νὰ σώσωμεν τὸ συμφέρον τοῦ δημοσίου.»

Κατὰ τὴν ὁμιλίαν δὲ ταύτην τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ Κυβέρνησις προῦκάλεσε τὸν νόμον τοῦτον, ἦτο, ὅτι δυνάμει αὐτοῦ θέλουσιν ὑπερτιμηθῇ τὰ χάλκινα νομίσματα μέχρις ἐξισώσεως τῆς τιμῆς αὐτῶν πρὸς τὴν τιμὴν τῶν χρυσῶν νομισμάτων, ἤτοι θέλουσιν ὑπερτιμηθῇ τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Ὅποια πλάνη! Τὰ πράγματα θέλουσιν ἀποδείξει καὶ τοὺς συλλογισμοὺς τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἐσφαλμένους καὶ τὰ συμπεράσματα αὐτοῦ λειανθασμένα.

Τὰ πράγματα θέλουσιν ἀποδείξει ὅτι τὸ ἐναντίον, τοῦτέστιν ὅτι ὄχι μόνον δὲν θέλει ἐπέλθει ἔνεκεν τοῦ νόμου ἡ ὑπερτίμησις τῶν χαλκονομισμάτων, ὅπως ἐξισωθῶσι πρὸς τὰ χρυσὰ νομίσματα, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἔνεκεν τοῦ περιορισμοῦ τῆς παραδοχῆς τῶν χαλκίνων νομισμάτων εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα θέλει αὐξήσῃ ἡ προσφορὰν κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν ληψοδοσίας, συνέπεια δὲ τῆς αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς ταύτης ἔσεται ἡ ὑποτίμησις τῶν χαλκίνων νομισμά-

των καὶ πέραν ἴσως τῆς ὑποτιμήσεως τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Ἐὰν δὲ διατηρηθῇ ἡ τιμὴ αὐτῶν ἴση πρὸς τὴν τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, θέλει διατηρηθῆ ὡς ἐκ τῆς διὰ τῶν θυρίδων ἐξακολουθήσεως τῆς εἰσαγωγῆς των εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα. Ὁ νόμος καθίστησι τὰ μὲν χάλκινα νομίσματα ἕνεκεν, ὡς εἶπον, τοῦ περιορισμοῦ τῆς παραδοχῆς των εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν πρώτου βαθμοῦ, τὰ δὲ γραμμάτια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν δευτέρου βαθμοῦ, εἰς τὴν δύναται τις νὰ δώσῃ τὸν ὅρισμόν τουτον. Τότε δὲ μόνον θέλουσιν ἔχει τὰ χάλκινα νομίσματα τιμὴν ἀνωτέραν τῆς τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὅταν ἡ ὑποτίμησις τῶν γραμματίων αὐτῆς φθάσῃ καὶ κατωτέρω τῆς ἀξίας τῶν χαλκίνων νομισμάτων ὡς μετάλλου.

Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ὅροι τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως ἔπαθον κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην τῶν παθῶν των τὸν τάρχαρον. Ἐν Πάτραις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις, ἐν αἷς δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὸν τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα δὲν ὑπάρχει ζήτησις χαλκοῦ, ἐξ ἑν ἄλλων ὑπάρχει προσφορὰ χαλκοῦ. Διότι ποῦ διακρίνομεν τὴν ζήτησιν εἰμὴ εἰς τὴν ὑψωσιν τῆς τιμῆς τοῦ ζητουμένου πράγματος; Ὁ Mankeloff ὀρθῶς δογματίζει, ὅτι ζήτησις εἶναι ἡ ἐπιθυμία πρὸς ἀπόκτησιν πράγματός τινος, ἀλλ' ἐν ὅσῳ ὁ ἔχων τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ πράγματος, δὲν κέκτηται (ἢ δὲν θέλει νὰ δώσῃ) ἀντάλλαγμα τι, δὲν δύναται νὰ δώσῃ ὑπαρξιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του. Καὶ ἐν ὅσῳ δὲν ἔχει ἢ δὲν δίδει τὸ ἀντάλλαγμα τὸ οικονομικὸν φαινόμενον τῆς ζητήσεως δὲν προκύπτει. Ἀλλ' ὑπάρχει ζήτησις ἐν Πάτραις καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις, ἐν αἷς δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὸν τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα, ἀφοῦ ἐν αὐταῖς τὸ πεντάδραχμον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀνταλλάσσεται ἀντὶ 56 δεκαλέπτων, ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐπαρ-

χίαις, ἐν αἷς ἐγένετο ἀποδεκτὸν τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα, ἀνταλλάσσεται τοῦτο ἀντὶ 50 δεκαλέπτων; Ποῦ εἶναι σχετικῶς ἀκριβώτερος ὁ χαλκός; Ἀναντιρρήτως ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ταῖς τελευταίαις ἐπαρχίαις, καὶ διὰ τοῦτο συγκεντροῦται εἰς αὐτάς, διότι ἐν αὐταῖς ὑπάρχει σχετικῶς ζήτησις κατὰ τὴν ὀρθὴν τοῦ ὅρου τοῦτου ἔννοιαν.

Ἀποσύρεται δὲ ὁ χαλκός ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων, ἤτοι ἐκ Πατρῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν, ἐνθα δὲν ὑπάρχει ζήτησις αὐτοῦ, ἤτοι ἐν αἷς εἶναι ὑποτιμημένος, καὶ δὲν θέλει ἐπανέλθει, εἰμὴ ἐὰν αἱ ἐπαρχίαι αὐταὶ ἀποδεχθῶσι τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα, ἢ αἱ ἄλλαι ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ παλαιόν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν, ἐν αἷς ἐγένετο ἀποδεκτὸν τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα καὶ τῶν νέων ἐπαρχιῶν Ἡπειροθεσσαλίας, ζήτησις χαλκοῦ ὑπῆρχε πρὸ τοῦ νόμου ἐν ταῖς τελευταίαις, ἕνεκεν τῆς δι' αὐτοῦ πληρωμῆς τῶν φόρων καὶ τῆς ὡς ἐκ τούτου μικρᾶς πιθανῆς ὑπερτιμῆσεώς του. Ἀλλὰ καὶ ἡ ζήτησις αὐτῆ, ἂν δὲν ἐκλείψῃ ἐντελῶς, ἀναντιρρήτως ὅμως θέλει περιορισθῆ, καὶ προμήθεια χαλκίνων νομισμάτων ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις θέλει εἶσθαι νῦν εὐωνοτέρα ἢ πρότερον.

Σ. Γ. ΦΛΩΡΟΣ.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

Ἀπὸ σχετικῶν μελετῶν τῆς καταστατικῆς πληροφοροῦμεθα περὶ τῶν πληθυσμῶν καὶ τῆς χωρικῆς ἐκτάσεως 17 ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης, ἐν ταῖς ὁποῖαις δὲν περιλαμβάνονται ἡ Ρωσία καὶ ἡ Τουρκία. Ἡρόκειται περὶ τοῦ ἔτους 1881, τὰ ἀπογραφικὰ διδόμενα τοῦ ὁποῖου θέλομεν κατατάξει κλιμακῆδὸν ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπόψεις, τόσον δηλαδὴ τοῦ πληθυσμοῦ ὅσον καὶ τῆς χώρας ἐν ἣ οἰκεῖ οὗτος.

Α'. Πληθυσμός.	Β'. Ἐκτάσις εἰς τετραγ. χιλίωμ.
1. Γερμανία 45,245,000	1. Αὐστροουγγαρία 622,554
2. Αὐστροουγγαρία 57,586	» 2. Γερμανία 538,425
3. Γαλλία 57,405	» 3. Γαλλία 528,572
4. Μ. Βρετανία 55,246	» 4. Ἰσπανία 507,256
5. Ἰταλία 28,210	» 5. Σουηδία 441,620
6. Ἰσπανία 16,860	» 6. Νορβηγία 518,195
7. Βέλγιον 5,557	» 7. Μ Βρετανία 514,968
8. Ρουμανία 5,040	» 8. Ἰταλία 256,506
9. Σουηδία 4,572	» 9 Ρουμανία 160,150
10. Ὀλλανδία 4,114	» 10 Βέλγιον 62,021
11. Ἑλβετία 2,852	» 11. Βουλγαρία 62,000
12. Ἑλλάς 2,067	» 12. Ἑλλάς 60,507
13. Βουλγαρία 1,998	» 13. Σερβία 48,680
14. Δανία 1,981	» 14. Ἑλβετία 44,418
15. Νορβηγία 1,900	» 15. Δανία 59,575
16. Σερβία 1,750	» 16. Ὀλλανδία 52,996
17. Λουξεμβούργον 209	» 17. Λουξεμβούργον 2,587

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου προκύπτουσι διάφορα ἐξαγομμένα. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν ἀκολουθεῖ τὴν ἑκτάσιν τῆς χώρας. Οὕτως ἀρκεῖ νὰ γνωρίσῃ τις τὴν βαθμίδα, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπικράτεια κέκτηται ἐν ἑκατέρᾳ τῶν κλιμάκων, καὶ ἡ φιλοσοφία τῶν ἀριθμῶν δὲν θέλει σιγήσει. Ἡ Γερμανία καὶ ἡ Αὐστροουγγαρία συναλλάττουσι τὰς βαθμίδας τῶν, ἡ Μεγάλη Βρετανία ἀπὸ τετάρτης ἐν τῇ κλίμακι τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἐβδόμη ἐν τῇ κλίμακι τῆς ἐκτάσεως, τὸ Βέλγιον ἀπὸ ἐβδόμου ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι δέκατον ὑπὸ τὴν τῆς ἐκτάσεως, ἡ Ὀλλανδία ἀπὸ δεκάτης ἐν τῷ πληθυσμῷ εἶναι δεκάτη ἕκτη ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐκτάσεως, ἡ Νορβηγία ἀπὸ δεκάτης πέμπτης ἐν τῇ κλίμακι τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἕκτη ἐν τῇ τῆς ἐκτάσεως. Παραλείπομεν τὰς λοιπὰς ἐπικρατείας. Μόνοι ἡ Γαλλία, ἡ Ἑλλάς καὶ τὸ Λουξεμβούργον κατέχουσι τὴν αὐτὴν βαθμίδα κατ' ἀμφοτέρας τὰς κλίμακας τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς χωρικῆς ἐκτάσεως. Ἡ Γαλλία εἶναι τρίτη, ἡ Ἑλλάς δωδεκάτη καὶ τὸ Λουξεμβούργον δέκατον ἐβδόμον.

ΞΥΛΟΣΤΡΩΤΟΙ ΟΔΟΙ.

Τὸ ζήτημα τῆς ἀπὸ τοιαύτης ἢ τοιαύτης ὕλης στρώσεως τῶν ὁδῶν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν κέκτηται σπουδαιότερον χαρακτήρα. Καθόσον αἱ ἀνάγκαι τῆς συγκοινωνίας ἀναπτύσσονται, κατὰ τὸσοῦτον καὶ οἱ ὁδοὶ αὐτῆς τελειοποιῶνται. Προκειμένου περὶ ξυλοστρώτων ὁδῶν, ἰδοὺ τὰ πορίσματα νεωτέρων ἐπὶ τοῦ θέματος εἰδικῶν μελετῶν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ πολλαὶ ὁδοὶ τοῦ Ἄστεως εἶναι ἐστρωμέναι διὰ ξύλων, ὑπολογίζεται δὲ εἰς 600,000 μέτρα ἡ τοιοῦτοτρόπως ἐστρωμένη ἐπιφάνεια. Οὐδεὶς σχεδὸν διαμένει ἐν τῷ Ἄστει, ἐν ᾧ εὐρηγται μόνον τὰ γραφεῖα καὶ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα. Οἱ ἔμποροι γενικῶς ἔχουσι τὰς κατοικίας των ἐν τοῖς πέριξ. Ἀσχολοῦνται λοιπὸν ἐν Λονδίῳ νὰ μειώσωσι τὸν θόρυβον τῆς κυκλοφορίας. Ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ἰδίως εἰς τὰ μέρη ἐν οἷς σπανίζουσι οἱ λίθοι, ἐπεχείρησαν νὰ χρησιμοποιήσωσι τὴν ἐν ἀφθονίᾳ ὑπάρχουσαν ξυλείαν, στρώνοντες δι' αὐτῆς τὰς ὁδοὺς. Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἔχουσι βεβαίως τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν, ἃς ἐρευνήσωμεν ὁμως ὅποια ὑπάρχουσι τὰ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα τῆς ξυλοστρώσεως. Καὶ πρῶτον ἐξεταστέον τὰ ἐξ αὐτῆς πηγάζοντα τυχαῖα συμβεβηκότα ἐπὶ τῇ βάρει τῶν καταρτισθεισῶν στατιστικῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν συμβεβηκότων τῶν πεζῶν ὑπερετριπλασιάσθη ἐπὶ τῶν ξυλοστρωμένων ὁδῶν καὶ ὁ τῶν ζημιῶν τῶν ἄμαξῶν ἠξήθησεν κατὰ τὸ πέμπτον. Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐκθέσεων προκύπτει, ὅτι ἡ αὔξησις τῶν ζημιῶν τῶν ἄμαξῶν ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς συναντήσεις χειραμαξῶν μετ' ἐζευγμένων ἄμαξῶν καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν συγκρούσεων ἢ πτώσεων τῶν τελευταίων ἐμεινεν ὁ αὐτὸς ὡς καὶ πρὸ τῆς ξυλοστρώσεως. Δύναται τις λοιπὸν νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ μικρὰ αὔξησις τῶν ζημιῶν τῶν ἄμαξῶν πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ μετα-

ξύ τῶν συμβεβηκότων τῶν πεζῶν, τῶν ὁποίων ἡ αὔξησις ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν ἠχητικότητος τῆς ξυλοστρώσεως. Ὁ κ. Βερτιλλὸν συνεβουλεύθη τοὺς ἀμαξηλάτας, οἵτινες προτιμῶσι τὴν ξυλόστρωσιν ἀπὸ τῆς χαλικοστρώσεως, ἀλλὰ μένει πάντοτε προσφιλές αὐτοῖς τὸ λιθόστρωτον. Ἡ ξυλόστρωσις δὲν παρουσιάζει σημεῖα διὰ τὴν εὐκόλον ἀνοδὸν εἰς ἀνηφόρους.

Ἐντεῦθεν παρητήθησαν ἐν μέρει τῆς ξυλοστρώσεως ἐν Λονδίῳ καὶ Νέα Ὑόρκη ἕνεκα τῶν συμβεβηκότων εἰς τοὺς πεζοὺς, ἅτινα προκαλεῖ αὐτὴ ἢ μᾶλλον δὲν προλαμβάνει. Κατ' ἔκθεσιν τοῦ κ. Χαϊτγούδ πρωτομηχανικοῦ τῆς ὁδοποιίας ἐν Λονδίῳ, ἐπὶ διαστήματος 769,343 χιλιομέτρων, ἐν 50 ἡμέραις, αἱ πτώσεις ἵππων ὑπῆρξαν 437 ἐπὶ τῆς ἀσφάλτου, 326 ἐπὶ τοῦ ξύλου καὶ 294 ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου. Ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ὑγρασία δὲν καίσται τὸ ξύλον ἐπίσης ὀλισθηρὸν ὡς τὴν ἀσφαλτον καὶ τὸν γρανίτην, ἀλλ' ὅταν ἡ ὁδὸς ᾖ ἐντελῶς βεβρεγμένη, ἀναμφισβητήτως τὸ ξύλον ἀποβαίνει ὀλισθηρότερον. Εἶναι ἐν τούτοις βεβαιωμένον κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ κ. Βαλέν, ὅτι κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα ἡ ξυλόστρωσις εἶναι ὀλισθηρότερα, διότι εἶναι νέα, ἀλλ' ὅτι κατόπιν παρέχει σημεῖα ἀρκούντα στηρίξεως.

Πλεονέκτημα τῆς ξυλοστρώσεως σχετικῶς πρὸς τὴν ἀσφαλτόστρωσιν καὶ χαλικοστρωσιν εἶναι, ὅτι δὲν πληροῖ ἐκ χύματος τὰς ὑπονόμους ὅπως ἐκεῖναι. Ἡ πρὸς ξυλόστρωσιν δαπάνη ἀποτελεῖ τὸ ἡμιόλιον τῆς διὰ τὴν συνήθη στρώσιν τῶν ὁδῶν ἀπαιτουμένης, ἀλλ' ἡ ξυλόστρωτος ὁδὸς ἀπαιτεῖ ἥττονα ἐπιτήρησιν ἢ τὸ λιθόστρωτον καὶ διαρκεῖ ἐπὶ πενταετίαν. Ἐπίσης ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ κινδύνου τῆς πυρκαϊᾶς ὡς ἐν Σικάγῳ, ἀλλ' ὑπάρχει τρόπος τοῦ νὰ ἀποσοβῆται οὗτος. Ἐπίσης φέρεται ὡς πλεονέκτημα τῆς ξυλοστρώσεως καὶ ἡ ἔλλειψις κονιορτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Κλαϊῦ ἐν Νέα Ὑόρκη ἐν ταῖς ξυλοστρωμέναις ὁδοῖς ἀποτυφλοῦται ὁ διαβάτης ὑπὸ τοῦ κονιορτοῦ τῶν συντριμμάτων τῶν ἰνῶν, ἐξ οὗ προέρχεται ὀφθαλμία. Εἶναι ἐν τούτοις καὶ ἐνταῦθα προφανές ὅτι τὸ

ἀποτέλεσμα τοῦτο διαποικίλεται κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ξύλου. Παρατηρήθη ἐν Λονδίῳ, ὅτι αἱ ἐξοχαὶ τὰς ὁποίας αἱ ἴνες τοῦ ξύλου ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς στρώσεως μετὰ ποιάν τινα χρῆσιν πληροῦνται ἐκ παν τοίων ἀκαθαρσιῶν. Τὸ ἄτοπον τοῦτο προλαμβάνεται. Ἡ ξυλόστρωσις καλύπτεται διὰ χρώματος 5—6 χιλιομέτρων μεγίστης σκληρότητος καὶ διὰ τῆς στερεοποιήσεως τῶν χαλικοδῶν μερῶν ἐν τοῖς διαστήμασι τῶν ἰνῶν τοῦ ξύλου. Ἡ στρώσις οὕτω φθίρεται ἥττον, ἀποκαθίσταται ἥττον ὀλισθηρά, καὶ ἀσήμαντος ὁ κονιορτός. Μία τῶν κυρίων κατὰ τῆς ξυλοστρώσεως μομφῶν εἶναι ὅτι τὸ ξύλον ἀπορροφᾷ ὑγρὰς ἀκαθαρσίας φερούσας ὀργανικὰς οὐσίας, δυναμένας νὰ ἐπιφέρωσιν ἐπικίνδυνα μιάσματα. Ὁ κ. Φονεγκρίβ ἐλεγε τῷ 1874 «μεταξὺ ἄλλων δὲν εἶναι ἀδιάφορον εἰς τὴν ὑγιεινὴν ἢ στρώσιν τῶν ὁδῶν διὰ πορώδους οὐσίας δυναμένης νὰ ἀπορροφήσῃ ὀργανικὰς οὐσίας καὶ νὰ σχηματίσῃ διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως μιάσματα. Πέποιθα ὅτι ὑγρὰ πόλις, στρωνομένη διὰ ξύλων, θὰ ἐγένετο ἐστία ἐλιωδῶν πυρετῶν».

Ἐν τούτοις, ὅπως γίνεται σήμερον ἐν Παρισίοις ἡ ξυλόστρωσις τῶν ὁδῶν, ἀποτρέπεται ὁ κίνδυνος οὗτος, διότι πρὶν τεθῶσι τὰ ξύλα, παρασκευάζεται ἐπαρκῶς ἡ ὁδός. Πρῶτον θέτουσι στῶμα 15 ὑφεκατομέτρων πάχους μεμιγμένον μετὰ ἀμμοκονίας Ἄνωθεν αὐτοῦ θέτουσι λεπτόν στῶμα ἀμμοκονίας τοῦ Πορτλάνδ ἐντελῶς λείον, ἀδιάβροχον καὶ διαρκέστατον, τὸ ὅποιον διατηρεῖ τὴν κύρτωσιν τῆς ὁδοῦ. Ἐπὶ τούτου τοῦ στερεοῦ καὶ ἀδιαβρόχου ἐδάφους ἐπιχέουσι στῶμα κατράμης ἢ ἀσφάλτου ἀνάλελυμένης, πάχους 5 ἑκατοστομέτρων, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐνθέτουσι τὸ τέταρτον τοῦ ὕψους ἐκάστης δοκοῦ. Τὸ ὑπόλοιπον διαστήμα, ὑπὸ τὸ κάτω μέρος τῆς ξυλοστρώσεως, δέχεται ἐγχυσαῖν μεμιγμένην μετ' ἀμμοκονίας τοῦ Πορτλάνδ. Ἐκτείνουσι τὴν ὑγρὰν ταύτην μάζαν διὰ σαρώθρου ἐπὶ τῆς στρωθείσης ἤδη ἐπιφανείας, στερεοποιεῖται αὕτη καὶ ἀποβαί-

νει τόσον στερεά, ὥστε ἵνα ἀποσπασθῇ ἢ στρωσὶς πρέπει νὰ θραυσθῇ. Ἐπὶ πλεόν αἱ στρώσεις αὗται βαπτονται τουλάχιστον ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ διὰ βαρέων ἐλαίων τοῦ λιθάνθρακος. Μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ ξυλόστρωσις ὡς ὅλα τὰ πράγματα ἔχει τὰ ἐλαττώματα τῶν ιδιοτήτων τῆς. Ἡ εὐκολία τῆς ἐπ' αὐτῆς στροφῆς τοῦ τροχοῦ, ἡ ἔλλειψις κρότου τὴν καθιστῶσιν εὐχάριστον τοῖς παροδίοις κατοίκοις καὶ τοῖς ἐφ' ἀμάξης διαβαίνουσιν, ἀλλ' ἐπιτρέπουσι συγχρόνως νὰ ἀνατρέπωνται οἱ διαβάται καὶ νὰ φονεύωνται ἐν σιγῇ.

ΠΕΡΙ ΗΛΙΚΙΩΝ.

Γενικῶς καλοῦνται ἡλικίαι αἱ διάφοροι περίοδοι ἀναπτύξεως, στασιμότητος καὶ παρακμῆς, οἵτινες διαδέχονται ἀλλήλας ἐν τῇ ὀργανικῇ ἐξελίξει τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. Πᾶσα διαιρέσις τῶν ἡλικιῶν εἶναι ἀναγκαίως τεχνητῆ, διότι ἡ πλήρης ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος ἐνεργεῖται ἀνευ ἀποτόμου μεταβάσεως καὶ ἀνευ προσδιωρισμένων σταθμῶν, διὰ τρόπου ἀνεπαισθήτου. Ἐν τούτοις διηρέθησαν πάντοτε αἱ ἡλικίαι ἀφ' ἐνός μὲν διὰ τῆς προσεγγίσεως τῶν ἐποχῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει τις ὁμοιότης ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν ἀνατομικῶν καὶ φυσιολογικῶν ὄρων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν ἐποχῶν ἐκεῖνων μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἀνομοιότης μεγίστη καὶ λίαν ἐκπεφρασμένη.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀρχαία διάκρισις παραδέχεται τέσσαρας ἡλικίας, τὴν παιδικήν, τὴν ἐφηβικήν, τὴν ἀνδρικήν καὶ τὴν γεροντικήν. Ἐπίσης ἀρχαία διάκρισις τῶν ἡλικιῶν εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς ἱπποκρατικῆ, στηριζομένη ἐπὶ τῶν μυστηριωδῶν ιδιοτήτων τοῦ ἀριθμοῦ 7. Κατ' αὐτὸν ἐπτὰ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου ὥραι, ὀνομαζόμεναι ἡλικίαι: τὸ νήπιον, ὁ παῖς, ὁ ἐφηβος, ὁ νέος, ὁ πλήρης ἀνθρώπος, ὁ προκεχω-

ρημένος καὶ ὁ γέρον. Ἡ ἡλικία τοῦ νηπίου ἐκτείνεται μέχρι τοῦ 7 ἔτους, ἡ τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ 14 ἡτοῖ 2 ἐπὶ 7, ἡ τοῦ ἐφήβου μέχρι τοῦ 21 ἡτοῖ 3 ἐπὶ 7, ἡ τοῦ νέου μέχρι τοῦ 28 ἡτοῖ 4 ἐπὶ 7, ἡ τοῦ τελείου ἀνθρώπου μέχρι τοῦ 49 ἡτοῖ 7 ἐπὶ 7, ἡ τοῦ προκεχωρημένου μέχρι τοῦ 56 ἡτοῖ 8 ἐπὶ 7, καὶ ἡ τοῦ γέροντος μέχρι τέλους. Ἐν τῇ διαιρέσει ταύτῃ οἱ διαχωρισμοὶ εἶναι πλείονες, ἀντιστοιχοῦντες εἰς φυσιολογικά γεγονότα, χαρακτηρίζοντα τὰς διαφόρους φάσεις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐπιστημονικαὶ τῶν ἡλικιῶν διαιρέσεις, ὡς ἡ τοῦ Hallé, παραδεχομένη 5 ἡλικίας, ἡτοῖ τὴν νηπιακήν μέχρι τοῦ 7 ἔτους, τὴν παιδικήν μέχρι τοῦ 13 διὰ τὰς γυναῖκας καὶ τοῦ 15 διὰ τοὺς ἀνδρας, τὴν ἐφηβικήν μέχρι τοῦ 25 διὰ τοὺς ἀνδρας καὶ τοῦ 21 διὰ τὰς γυναῖκας, τὴν ἀνδρικήν μέχρι τοῦ 60 διὰ τοὺς ἀνδρας καὶ μέχρι τοῦ 50 διὰ τὰς γυναῖκας (αὐξήσις, στασιμότης, παρακμῆ), τὴν γεροντικήν, ὑποδιαιρουμένην εἰς πρῶτον γῆρας μέχρι τοῦ 70 ἔτους, εἰς γῆρας προκεχωρημένον (ἐποχὴ ἀσθενειῶν) καὶ εἰς γῆρας ἐξαντλήσεως (μετάβασις ἀπὸ τῆς ζωῆς εἰς τὸν θάνατον). Ἡ διαιρέσις τοῦ Daubenton εἶνε ἀπλουστέρα, διαιροῦσα τὰς διαφόρους ἡλικίας εἰς 6, ἐξ ὧν ἡ παιδικὴ ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς ἡβῆς, ἡ ἐφηβικὴ μέχρι τοῦ 20 ἢ 25 ἔτους, ἡ νεανικὴ μέχρι τοῦ 30 ἢ 35, ἡ ἀνδρική μέχρι τοῦ 40 ἢ 45, ἡ ἡλικία τῆς παρακμῆς μέχρι τοῦ 60 ἢ 65, καὶ ἡ γεροντικὴ μέχρι τέλους.

Οἱ ἀρχαῖοι ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν πυθαγορείων ἰδεῶν, τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν δύναμιν τῶν ἀριθμῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῶν περιττῶν ἀριθμῶν, παρεδέχοντο ἔτη τινα ὡς μεγάλην ἀσκοῦντα ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Πειπεισμένοι ὅτι ἡ ὁλοσχερῆς ἀνανέωσις τῆς οὐσίας τοῦ σώματος ἐνεργεῖται εἰς τρία, ἐπτὰ ἢ ἐννέα ἔτη, ὠνόμασαν τοὺς ἀριθμοὺς τούτους καὶ ἰδίως τοὺς πολλαπλασίους αὐτῶν κληματηρικούς, ἐβδομαδικούς, κριτικούς, ἐν τοῖς ὁποίοις ἔδει νὰ συμβῶσι σημαντικαὶ

μεταβολαὶ καὶ συνήθως ὁ θάνατος. Τοιοῦτο π.χ. ἦτο τὸ ἔτος 49, σχηματιζόμενον ὑπὸ τοῦ 7 ἐπὶ 7. Ἀλλὰ τὸ κατ' ἐξοχὴν κληματηρικὸν ἔτος, τὸ μέγα κληματηρικὸν ὡς ὠνομάζετο, ἦτο τὸ 63, παραγόμενον ὑπὸ τοῦ 7 ἐπὶ 9 καὶ προωρισμένον διὰ τοῦς μεγαλειτέρους κινδύνους.

ΡΩΜΑΪΚΟΙ ΣΤΡΑΤΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΙ.

Α'.—Οὐδὲν βαρύτερον τοῦ ὀπλισμοῦ τοῦ Ρωμαίου στρατιώτου. Τὰ ὄπλα τῶν ἄλλων ἀνδρῶν δὲν δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ βάρος τῶν ῥωμαϊκῶν. Ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης, λέγει ὁ Κικέρων, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τροφὴν 15 ἡμερῶν, ὅλα τὰ εἰς προσωπικὴν του χρῆσιν ἀναγκαῖα καθὼς καὶ τὰ πρὸς ὀχύρωσιν, χωρὶς διὰ τοῦτο τὰ ὄπλα τῶν νὰ ἦναι δυσχρηστότερα τῶν χειρῶν τῶν. Ὅσάκις ἡ ῥωμαϊκὴ λεγεὼν περιεχαροῦτο, καθίστατο ὁμοία πρὸς φρούριον. Διὰ νὰ φέρωσιν οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται ὄπλα βαρύτερα τῶν παρ' ἄλλοις ἀνθρώποις ἐπιζομένων, ἔπρεπε νὰ καταρτίζωνται ὑπερανθρωπίνως, ὅπερ κατάρθουν διὰ συνεχοῦς ἐργασίας αὐξάνουσης τὰς δυνάμεις τῶν, καὶ διὰ γυμνασίων παρεχόντων αὐτοῖς τὴν ἐπιδειξιότητα. Παρὰ τοῖς νεωτέροις στρατοῖς ἡ ὑπέρμετρος ἐργασία καταστρέφει τὴν ζωὴν τῶν ὀπλιτῶν, καὶ ὁμοῦς ἐν τῇ ὑπερβολικῇ τῶν ἐργασίᾳ οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται συνετηροῦντο. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι παρὰ μὲν τοῖς ῥωμαϊκοῖς στρατοῖς οἱ ἀγῶνες ἦσαν συνεχεῖς, ἐνῶ οἱ τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς στρατιῶται μεταβαίνουνσιν ἀπὸ τῆς ἄκρας ἐργασίας εἰς τὴν ἄκραν ἀργίαν. Ἐχει τι ἐνδεικτικὸν ἡ περὶ τὰς πορείας ἀσκήσις τοῦ Ρωμαίου στρατιώτου· εἰς 5 ὥρας ἐβάδιζε 20 μίλια καὶ ἐνίοτε 24, ἔχων ἐφ' ἑαυτοῦ βάρος 60 λιτρῶν. Ἐγύμναζον αὐτοὺς διαρκῶς διὰ ξίφους, ἀκοντίου, καὶ βέλους διπλασίου βάρους τῶν ἐν χρήσει. Μετὰ τὰ γυμνάσια δὲ ἐπιπτον εἰς τὸν Τίβεριν, ὅπως μάθωσι τὸ κολυμβᾶν, καὶ ἐκαθαρίζοντο ἐκ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τοῦ ἰδρωτός.

Ἡ πειθαρχία τοῦ ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ εἶναι εἰς τὰς περι-

φανεστέρας δέλτους τῆς δόξης του ἀναγεγραμμένη. Ὅταν ἡ Ρώμη ἐπολέμει τοὺς Λατίνους, ὁ Μάνλιος φονεύει τὸν υἱὸν του, διότι ἐνίκησεν ἄνευ τῆς διαταγῆς του. Ἴνα νικήσῃ ὁ Μάριος τοὺς Κίμβρους καὶ Τεύτονας, ἤρχισε μεταστρέφωσιν τὴν κοίτην τῶν ποταμῶν. Καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ Σύλλα κατὰ τὸν Μιθριδατικὸν πόλεμον ἐζήτουν τὴν μάχην ὡς τέλος τῶν βαρέων ἔργων αὐτῶν. Ἐν γένει ἡ στρατιωτικὴ πεθαρχία συνεδέετο πρὸς τὸ πολίτευμα τῆς ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας, ἦτον ἡ πρώτη ἀρχὴ αὐτῆς καὶ ἡ τελευταία, ἡ ὁποία ἀπωλέσθη.

Αἱ μακρὰ καὶ ταχεῖαι πορεῖαι τῶν ῥωμαϊκῶν στρατῶν ἐξέπλησσαν τὸν κόσμον, καὶ ἡ ἀπροσδόκητος αἰφνηδία ἐμφάνισίς των ἐπάγωνε τὰ πνεύματα. Ἰδιαιτέρως μετὰ τὰς ἀποτυχίας των ἐγίνοντο πλέον μεγάλοι, καὶ ἐνεφανίζοντο ἀμέσως ἔτοιμοι ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν οἱ ἐχθροὶ των διετέλουν ὑπὸ τὴν ἀμέλειαν, τὴν ὁποίαν δίδει ἡ νίκη. Ἐν τῇ δυστυχεστέρα τῶν μαχῶν δύσκολον ἦτο νὰ μὴ συναθροισθῶσι κάπου ἢ νὰ μὴ εἰσαγάγωσι τὴν ἀταξίαν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ δὲ ἱστορία εἶναι πλήρης τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν. Πολλὰκις δὲ πιεζόμενοι οἱ Ρωμαῖοι κατ' ἀρχάς ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς θερμῆς τῶν ἐχθρῶν ἀφήρουν ἐπὶ τέλους τὴν νικηὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν των.

Ἡ κυρία προσοχὴ τῶν Ρωμαίων ἀπέβλεπεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ὑπεροχῆς τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν καὶ εἰς τὴν μίμησιν τῶν ἀλλοτρίων πρότερημάτων. Τοιοῦτοτρόπος παρὰ τῶν Ἑτρούσκων παρέλαβον τοὺς ἀγῶνας τῶν μονομάχων, ἵνα συνειθίζωσιν εἰς τὸ αἶμα καὶ εἰς τὰς πληγὰς, παρὰ τῶν Ἰσπανῶν τὸ ξίφος, παρὰ τῶν Ἀφρικανῶν τὸν ἵππεα, παρὰ τῶν Κρητῶν τὸν τοξότην, παρὰ τῶν Ροδίων τὸ πλοῖον. Καθὼς λέγει ὁ Ἰώσηπος, ὁ πόλεμος διὰ τοὺς Ρωμαίους ἦτο θεωρία καὶ ἡ εἰρήνη ἀσκήσις. Τέλος οὐδέποτε ἐπικράτεια παρεσκεύασε τὸν πόλεμον μετὰ τήσεως φρονήσεως καὶ ἐνήργησεν αὐτὸν μετὰ τήσεως τόλμης, ὅσον ἡ Δημοκρατία ἡ ῥωμαϊκὴ.

Β'.—Κατὰ δὲ τὸν πόλεμον τὸ σύστημα τῶν Ῥωμαίων συνίστατο εἰς ἐνέργειαν ταχείαν καὶ ἰσχυράν. Ἔθετον μεγάλας στρατιωτικὰς δυνάμεις εἰς κίνησιν καὶ ἐτελείονον τοὺς πολέμους αὐτῶν ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου. Τοιοῦτοτρόπως τάχιστα ἀπεπεράτωσαν τοὺς πολέμους αὐτῶν κατὰ τῶν Λατίνων, τῶν Σαμνιτῶν καὶ τῶν Ἐτρούσκων. Μέχρι τῆς πολιτορχίας τῶν Βεΐων, οἱ Ῥωμαῖκοὶ πόλεμοι διήρκουν ἕξ, δέκα ἢ εἴκοσιν ἡμέρας. Ἄμα ἐκηρύσσεται ὁ πόλεμος, ἐβάδιζον ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ ἀστραπηδὸν καὶ ἔδιδον τὴν μάχην. Ἡττωμένου τοῦ ἐχθροῦ, ἤρχοντο εἰς διαπραγματεύσεις, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν λεηλασίαν τῆς χώρας του· αἱ δὲ διαπραγματεύσεις αὗται ἀπέληγον εἰς τὸν ἐν τῇ ἐχθρικῇ περιφερείᾳ ὄργανισμὸν στρατιωτικῆς ἀποικίας, ἣ ὅποια ἐχρησίμευε συγχρόνως εἰς τοποθέτησιν τοῦ πλεονάζοντος Ῥωμαϊκοῦ πληθυσμοῦ καὶ εἰς φύλαξιν τῶν ὀρίων τῆς ἐπικρατείας. Αἱ τοιαῦται ἀποικίαι ἦσαν πρόσκοποι τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως καὶ ἀπετέλουν εἶδος φρουρίων εἰς τὰ πλευρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς.

Τὸ προσεκτεθὲν σύστημα τῶν συντόμων πολέμων βαθμηδὸν ἐτροποποιήθη ἐκ τῶν γενικῶν περιστάσεων τῆς Ῥωμαϊκῆς Δημοκρατίας. Ἄλλὰ καὶ τότε ἡ συντομία ἦτο ὁ κύριος χαρακτήρ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων αὐτῆς. Ἐν γένει οἱ Ῥωμαῖκοὶ πόλεμοι καὶ ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας εἶχον τὸν χαρακτήρα τοῦ ριπτομένου βέλους. Τοιοῦτοτρόπως εἰς ὀλίγας ἡμέρας συντρίβουσι τὸν βασιλεῖα τῆς Μακεδονίας καὶ μεταβάλλουσι τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ εἰς ἐπαρχίαν Ῥωμαϊκὴν. Καθόσον μεταβαίνομεν ἀπὸ τῶν πρώτων Ῥωμαϊκῶν πολέμων εἰς τοὺς ἐπομένους, ἐξελίσσεται καὶ τὸ ζήτημα τῶν στρατιωτικῶν μισθῶν διὰ τρόπου συνδεομένου πρὸς τὴν γενικὴν τῶν Ῥωμαίων πολιτείαν. Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον ἡ ἄκρα συντομία τῶν πολέμων δὲν εἶχε γεννήσει τὴν ἰδέαν τοῦ μισθοῦ. Ὁ πολίτης ἦτο καὶ στρατιώτης, ἕκαστος δὲ ἐξετέλει τὸ χρέος του. Οἱ μισθοὶ κατέστησαν ἀπαραίτητοι ἐν τῇ δευτέρᾳ περιόδῳ τῶν Ῥωμαϊκῶν πολέμων καὶ συνεδέθησαν πρὸς τὰς ἀποστάσεις τῶν τόπων καὶ τῶν χρόνων, οὐκ ὀλίγον δὲ ἐπηρέασαν τὸν ὄργανισμὸν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς μονοκρατορίας.